

Wijziging van de Wet op het financieel toezicht in verband met de uitbreiding van het verwijzingsportaal bankgegevens alsmede enkele andere wijzigingen (Wijzigingswet verwijzingsportaal bankgegevens)

MEMORIE VAN TOELICHTING

ALGEMEEN

§ 1. Inleiding

De *Wet op het financieel toezicht* (Wft) kent in afdeling 3.5.10 een regeling waarmee banken en andere betaaldienstverleners door middel van het zogeheten verwijzingsportaal bankgegevens op geautomatiseerde wijze bepaalde gegevens kunnen verstrekken aan overheidsinstanties die dit via dat portaal hebben verzocht of gevorderd. Dit betreft alleen gegevens die kunnen worden verzocht of gevorderd op grond van reeds bestaande wettelijke grondslagen. Dit wetsvoorstel strekt ertoe afdeling 3.5.10 van de Wft – en daarmee ook het gebruik van het verwijzingsportaal bankgegevens – uit te breiden. Dit betreft zowel een uitbreiding van de gegevens die via het verwijzingsportaal kunnen worden opgevraagd en verstrekt als een uitbreiding van de op het verwijzingsportaal aangesloten overheidsinstanties. Ook hier gaat het om gegevens die nu al kunnen worden opgevraagd door bestaande overheidsinstanties op grond van reeds bestaande wettelijke grondslagen. Dit wetsvoorstel beoogt het opvragen en verstrekken van deze gegevens via het verwijzingsportaal bankgegevens te laten verlopen. De uitbreiding is nodig om de aanpak en het bestrijden van criminaliteit en de belastingheffing en -inning te verbeteren door de processen waarbij ten behoeve van deze doelen gegevens worden opgevraagd bij bepaalde financiële ondernemingen slagvaardiger en doeltreffender te laten verlopen.

Hierna worden in paragraaf 2 de voorgestelde uitbreidingen van het verwijzingsportaal bankgegevens per onderdeel op hoofdlijnen toegelicht. In paragraaf 3 wordt vervolgens dieper ingegaan op de inhoud van de voorgestelde uitbreidingen. Paragraaf 4 bevat een toelichting op de aspecten van gegevensbescherming die samenhangen met de voorgestelde uitbreiding van het verwijzingsportaal. In paragraaf 5 volgt een beknopte weergave van de uitvoeringsgevolgen van het wetsvoorstel voor de aangesloten overheidsinstanties. Daarna volgt in paragraaf 6 een toelichting op de gevolgen voor de regeldruk en de financiële gevolgen van het wetsvoorstel. Tenslotte wordt in paragraaf 7 toegelicht wat is gedaan met de ontvangen reacties op de internetconsultatie en met de adviezen van het Adviescollege toetsing regeldruk en de Autoriteit Persoonsgegevens.

§ 2. Hoofdlijnen van het wetsvoorstel

2.1. Het verwijzingsportaal bankgegevens

Op 10 september 2020 trad de *Wet verwijzingsportaal bankgegevens* in

werking.¹ Met deze wet is afdeling 3.5.10 Verwijzingsportaal bankgegevens aan de Wft toegevoegd waardoor banken en andere betaaldienstverleners die rekeningen aanbieden met een *International Bank Account Number*² (IBAN-identificatienummer) met landcode NL, alsmede banken die kluizen aanbieden verplicht aangesloten zijn op het verwijzingsportaal bankgegevens (artikel 3:267i Wft). Dit verwijzingsportaal bankgegevens is een technische koppeling die het voor aangesloten banken en betaaldienstverleners mogelijk maakt om geautomatiseerd te voldoen aan bepaalde vorderingen of verzoeken van overheidsinstanties met betrekking tot bepaalde identificerende gegevens over hun cliënten, gegevens over uiteindelijk belanghebbenden en gegevens over de openings- en sluitingsdatum van rekeningen of kluizen. Het gaat hier in het bijzonder om vorderingen en verzoeken van overheidsinstanties die zich bezighouden met het aanpakken en bestrijden van witwassen en terrorismefinanciering, alsmede de daaraan ten grondslag liggende delicten zoals corruptie en fiscale misdrijven waaronder belastingontduiking en –fraude. Daarnaast gaat het om verzoeken van de Belastingdienst ten behoeve van zijn taken op het gebied van belastingheffing en –inning.

Banken en andere betaaldienstverleners waren reeds voor de komst van het verwijzingsportaal bankgegevens verplicht te voldoen aan betreffende vorderingen en verzoeken van overheidsinstanties, maar met het verwijzingsportaal bankgegevens is het proces van het verstrekken van bepaalde identificerende gegevens en andere gegevens door banken en andere betaaldienstverleners, alsmede het door bepaalde overheidsinstanties vorderen en opvragen van die identificerende gegevens bij die banken en andere betaaldienstverleners, geautomatiseerd en daarmee efficiënter geworden. Voor de inwerkingtreding van de *Wet verwijzingsportaal bankgegevens* vond dat proces handmatig en op individuele basis plaats.

Met de *Wet verwijzingsportaal bankgegevens*³ en het bijbehorende *Besluit verwijzingsportaal bankgegevens*⁴ is artikel 32bis van Richtlijn (EU) 2018/843 (herziene vierde anti-witwasrichtlijn)⁵ geïmplementeerd in Nederlandse wet- en regelgeving. Op grond van dat artikel dient elke lidstaat van de Europese Unie te voorzien in een centraal elektronisch systeem ter tijdige identificatie van natuurlijke of rechtspersonen die houder zijn van of zeggenschap hebben over rekeningen met een IBAN-identificatienummer en kluizen. Met de *Wet verwijzingsportaal bankgegevens* en het *Besluit verwijzingsportaal bankgegevens* is tevens voldaan aan Richtlijn (EU) 2019/1153⁶.

2.2. Aanleiding en probleem

Onderhavig wetsvoorstel beoogt voort te bouwen op de *Wet verwijzingsportaal bankgegevens*. Ten tijde van de ontwikkeling van het verwijzingsportaal

¹ *Stb.* 2020, 320.

² Het gaat hier om IBAN als bedoeld in Verordening (EU) nr. 260/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 14 maart 2012 tot vaststelling van technische en bedrijfsmatige vereisten voor overmakingen en automatische afschrijvingen in euro en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 924/2009 (*PbEU* 2012, L 94/22).

³ *Stb.* 2020, 151.

⁴ *Stb.* 2020, 264.

⁵ Richtlijn (EU) 2018/843 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2015/849 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, en tot wijziging van de Richtlijnen 2009/138/EG en 2013/36/EU (*PbEU* 2018, L 156/43).

⁶ Richtlijn (EU) 2019/1153 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 tot vaststelling van regels ter vergemakkelijking van het gebruik van financiële en andere informatie voor het voorkomen, opsporen, onderzoeken of vervolgen van bepaalde strafbare feiten, en tot intrekking van Besluit 2000/642/JBZ van de Raad.

bankgegevens is met de betrokken partijen – waaronder banken - gesproken over de doorontwikkeling van dit portaal. De voorgestelde doorontwikkeling van het verwijzingsportaal bankgegevens ziet op verschillende aspecten. De meeste aspecten vereisen aanpassing van de *Wet verwijzingsportaal bankgegevens*, terwijl voor andere aspecten van de doorontwikkeling (ook) aanpassing van het *Besluit verwijzingsportaal bankgegevens* nodig is. Om een volledig overzicht te krijgen van de voorgestelde doorontwikkeling, wordt hieronder op alle onderdelen van de doorontwikkeling ingegaan.

a. Saldo- en transactiegegevens

Een belangrijk onderdeel van de doorontwikkeling van het verwijzingsportaal bankgegevens betreft de geautomatiseerde levering van saldo- en transactiegegevens mogelijk te maken. Dit onderdeel van de doorontwikkeling heeft enkel betrekking op saldo- en transactiegegevens van cliënten van Nederlandse banken met meer dan tweeëneenhalf miljoen rekeninghouders. Op dit moment zijn dat ING, ABN AMRO, Rabobank en Volksbank. Het huidige portaal voorziet niet in de mogelijkheid om informatie uit te wisselen over het gebruik van financiële producten. Hierdoor kan bijvoorbeeld geen informatie worden opgevraagd over transacties die vanaf een bepaalde rekening zijn uitgevoerd of over het saldo op een bepaalde rekening. Gevolg is dat voor het verzoeken c.q. opvragen van deze informatie de bestaande, handmatige procedures dienen te worden gevolgd. Het op handmatige wijze en op individuele basis opvragen van gegevens heeft verschillende nadelen, welke in de memorie van toelichting bij de *Wet verwijzingsportaal bankgegevens* reeds uiteengezet zijn.⁷

Saldo- en transactiegegevens, zoals het saldo dat op een bepaalde datum op een bepaalde rekening staat, worden momenteel nog handmatig en op individuele basis gevorderd c.q. verzocht en verstrekt. Een belangrijk nadeel is dat de levering en verwerking van de gegevens vertraging kan oplopen, waardoor de gevraagde gegevens reeds kunnen zijn gewijzigd voordat de betreffende overheidsinstantie ze ontvangt. Daarnaast is het betalingsverkeer in toenemende mate digitaal en is het eenvoudiger om gegevens snel (online) te wijzigen. Dit maakt het voor overheidsinstanties moeilijker en in veel gevallen onmogelijk om geldstromen in kaart te brengen wanneer zij niet snel over actuele saldo- en transactiegegevens beschikken. Het is voor een goede taakuitoefening essentieel dat de betreffende gegevens snel en volledig bij de overheidsinstanties bekend zijn. Hierop wordt in paragraaf 3.1 van deze toelichting nader ingegaan.

b. Uitbreiding identificerende gegevens

Op grond van het huidige artikel 3:267i Wft kunnen bepaalde autoriteiten reeds bij aangesloten banken en betaaldienstverleners bepaalde vorderingen of verzoeken indienen ter verkrijging van bepaalde identificerende gegevens over hun cliënten, gegevens over uiteindelijk belanghebbenden en gegevens over de openings- en sluitingsdatum van rekeningen of kluizen. Het gaat dan om de volgende identificerende gegevens:⁸

- Naam;
- Adres;
- Woonplaats/vestigingsplaats;

⁷ Kamerstukken II 2018/19, 35238, nr. 3, p. 2.

⁸ Zie nader artikel 2 *Besluit verwijzingsportaal bankgegevens*.

- Postadres;
- Geboortedatum;
- Geslacht/rechtsvorm; en
- Een aantal administratieve gegevens zoals het gegeven of de zakelijke relatie met de betreffende cliënt is beëindigd dan wel nog voortduurt.

Beoogd is om in de doorontwikkeling van het portaal de bestaande set identificerende gegevens uit te breiden met drie administratieve kenmerken:

- Het e-mailadres;
- Het mobiel telefoonnummer;
- Het *International Mobile Equipment Identity number* (IMEI-nummer) van het mobiele telefoontoestel.

Voor alle drie de genoemde administratieve kenmerken geldt dat het gaat om de gegevens die door de bank of betaaldienstverlener zijn vastgelegd c.q. worden gebruikt wanneer de cliënt gebruikmaakt van een betaalapp van die bank of betaaldienstverlener, bijvoorbeeld bij mobiel bankieren. Deze drie gegevens worden enkel door de bank of betaaldienstverlener verstrekt als deze daarover beschikt.

Deze beoogde uitbreiding is vooral relevant bij en speelt in op de reeds ingezette ontwikkeling waarbij cliënten van banken en betaaldienstverleners meer en meer betaalapps gebruiken die door banken en betaaldienstverleners zijn uitgegeven. Beoogd wordt de kans te vergroten dat opsporingsdiensten met deze aanvullende gegevens de daadwerkelijke gebruiker van een rekening beter en sneller kunnen achterhalen, en aldus de criminelen die zich achter katvangers (in dit geval de rekeninghouder) schuilhouden.

Het begrip "identificerende gegevens" in artikel 3:267i Wft is nader uitgewerkt in artikel 2 van het *Besluit verwijzingsportaal bankgegevens*. Voorgesteld wordt om de drie nieuwe gegevens aan te merken als administratieve kenmerken en daarmee tevens als identificerende gegevens. Hiervoor dient enkel het *Besluit verwijzingsportaal bankgegevens* te worden aangepast.

c. Informatie m.b.t. vermiste personen

In dit wetsvoorstel is eveneens opgenomen het onderdeel van de doorontwikkeling dat ziet op de mogelijkheid voor de Officier van Justitie (OvJ)⁹ om – na machtiging van de rechter-commissaris – via het verwijzingsportaal bankgegevens identificerende gegevens te verkrijgen van banken en andere betaaldienstverleners voor het specifieke doel de verblijfplaats vast te stellen van een vermiste persoon die zich heeft onttrokken aan de tenuitvoerlegging van verplichte zorg¹⁰ op grond van de *Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg* (Wvggz). Voor hetzelfde doel wordt met dit wetsvoorstel de OvJ¹¹ tevens de mogelijkheid gegeven om via het verwijzingsportaal bankgegevens – na machtiging van de rechter-commissaris op basis van bestaande bevoegdheden – bij de vier banken met meer dan tweeënehalf miljoen rekeninghouders saldo- en transactiegegevens op te vragen. Hierop wordt in paragraaf 3.3 van deze toelichting nader ingegaan.

d. Vorderingen en verzoeken ten behoeve van EOM en LIRC

⁹ In het verwijzingsportaal bankgegevens wordt de door de OvJ getekende vordering met de bevraging meegestuurd.

¹⁰ Het gaat hier om verplichte zorg in de zin van artikel 1:1, eerste lid, onderdeel t, Wvggz.

¹¹ In het verwijzingsportaal bankgegevens wordt de door de OvJ getekende vordering met de bevraging meegestuurd.

Een deel van de doorontwikkeling van het verwijzingsportaal bankgegevens houdt verband met ontwikkelingen in Europese wet- en regelgeving op andere terreinen. Het betreft hier ontwikkelingen rondom het Europees Openbaar Ministerie (EOM) en het Europees Bureau voor Fraudebestrijding (*Office Européen de Lutte Antifraude*, OLAF, zie ook hierna onder e). Daarnaast speelt mee dat Nederland regelmatig vanuit het buitenland rechtshulpverzoeken krijgt, welke met behulp van het verwijzingsportaal efficiënter uitgevoerd kunnen worden.

Het EOM is belast met het instellen van onderzoek naar, het vervolgen en het voor de rechter brengen van daders van, en medeplichtigen aan, strafbare feiten die de financiële belangen van de EU als bedoeld in Richtlijn (EU) 2017/1371¹² schaden, zoals bepaald in de EOM Verordening.¹³ Met betrekking daartoe stelt het EOM onderzoeken in, verricht het strafvervolgingshandelingen en treedt het op als openbaar aanklager bij de bevoegde rechtbanken van de lidstaten, totdat de zaak definitief is afgedaan.¹⁴ Bevoegde nationale instanties dienen actief bijstand en ondersteuning te verlenen aan onderzoeken en strafvervolgingen die door het EOM zijn gesteld.¹⁵

Het EOM is zowel op centraal niveau als op decentraal niveau georganiseerd.¹⁶ Het decentrale niveau wordt gevormd door de gedelegeerde Europese aanklagers, de *European Delegated Prosecutors* (EDP), die werkzaam zijn in de lidstaten. Een EDP treedt namens het EOM in zijn of haar respectieve lidstaat op en heeft dezelfde bevoegdheden als een nationale aanklager met betrekking tot onderzoeken, strafvervolgingen en het voor de rechter brengen van zaken.¹⁷ Nederland kent twee EDPs die beiden werkzaam zijn bij het OM.

Een EDP dient alle relevante informatie te verkrijgen die is opgeslagen in nationale strafonderzoeks- en rechtshandavingsdatabanken en in andere registers van openbare instanties.¹⁸ Daarmee dienen de EDPs in Nederland toegang te hebben tot het verwijzingsportaal bankgegevens. Nu deze EDPs werkzaam zijn voor het OM hebben zij reeds uit dien hoofde toegang tot dit portaal. De aangewezen instanties en functionarissen die via het verwijzingsportaal bankgegevens vorderingen en verzoeken kunnen doen, zijn aangewezen in artikel 6 van het *Besluit verwijzingsportaal bankgegevens*. Het OM (opsporingsambtenaren als bedoeld in artikelen 141 en 142 Sv die werkzaam zijn bij het OM) is daarin opgenomen ten behoeve van haar eigen wettelijke taken, en kan derhalve reeds via het verwijzingsportaal bankgegevens informatie vorderen en verzoeken. In verband met het voorgaande zal het OM daarnaast in genoemd besluit worden aangewezen als degenen die ten behoeve van het EOM vorderingen en verzoeken kan doen via het verwijzingsportaal bankgegevens. Zo kan het EOM in de persoon van de EDPs conform verordening (EU) 2019/1939 informatie verstrekt krijgen via het verwijzingsportaal bankgegevens in het licht van haar taak onderzoek in te stellen naar, het vervolgen en het voor de rechter brengen van daders van, en medeplichtigen aan, strafbare feiten die de financiële belangen van de EU schaden. Voorgaande is dus niet in onderhavig wetsvoorstel opgenomen maar

¹² Richtlijn (EU) 2017/1371 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2017 betreffende de strafrechtelijke bestrijding van fraude die de financiële belangen van de Unie schaadt (*PbEU* 2017, L 198/29).

¹³ Verordening (EU) 2017/1939 van de Raad van 12 oktober 2017 betreffende nauwere samenwerking bij de instelling van het Europees Openbaar Ministerie („EOM”) (*PbEU* 2017, L 283/1).

¹⁴ Artikel 4 van de EOM Verordening.

¹⁵ Artikel 5 lid 6 van de EOM Verordening.

¹⁶ Artikel 8 van de EOM Verordening.

¹⁷ Artikel 13 lid 1 van de EOM Verordening.

¹⁸ Artikel 43 lid 1 van de EOM Verordening.

zal voor zover nodig in het *Besluit Verwijzingsportaal bankgegevens* worden geregeld.

Zoals opgemerkt, spelen in de doorontwikkeling van het verwijzingsportaal ook internationale rechtshulpverzoeken een rol. Het Landelijk Internationaal Rechtshulp Centrum (LIRC) en de lokale Internationaal Rechtshulp Centra (IRC) geven uitvoering aan de binnenkomende rechtshulpverzoeken en Europese onderzoeksbevelen. Deze centra bestaan uit vertegenwoordigers van de Nationale Politie (NP) en het OM. In artikel 6 van het *Besluit verwijzingsportaal bankgegevens* zijn opsporingsambtenaren als bedoeld in artikelen 141 en 142 Sv die werkzaam zijn bij de NP en het OM reeds aangewezen als bevoegde autoriteiten die gebruik mogen maken van het verwijzingsportaal bankgegevens. De NP en het OM kunnen ook ter uitvoering van rechtshulpverzoeken en Europese onderzoeksbevelen in het kader van onderzoek en vervolging van strafbare feiten die de financiële belangen van de EU schaden informatie vorderen en verzoeken via het verwijzingsportaal bankgegevens. Het gaat hier zowel om het vorderen en verzoeken van informatie als bedoeld in artikel 3:267i Wft als om saldo- en transactiegegevens als bedoeld in artikel 3:267j Wft. Deze informatie kan thans al worden gebruikt voor de uitvoering van rechtshulpverzoeken en Europese onderzoeksbevelen maar nog niet met behulp van het verwijzingsportaal. Dit proces wordt dus efficiënter gemaakt.

e. Vorderingen en verzoeken ten behoeve van OLAF

Het OLAF verricht diverse werkzaamheden, waaronder onderzoeken, met het oog op de bestrijding van onder andere fraude en corruptie, en biedt in dat kader lidstaten van de Europese Unie (EU) bijstand bij het organiseren van een nauwe, regelmatige samenwerking tussen hun bevoegde autoriteiten met het oog op coördinatie van hun maatregelen ter bescherming van de financiële belangen van de Europese Unie tegen fraude. Daarnaast draagt het OLAF bij aan het ontwerpen en uitwerken van methoden voor de preventie en bestrijding van o.a. fraude en corruptie. Het OLAF bevordert en coördineert — met de lidstaten en tussen de lidstaten onderling — de uitwisseling van operationele ervaring en beste procedurepraktijken op het gebied van de bescherming van de financiële belangen van de Unie, en ondersteunt gezamenlijke fraudebestrijdingsmaatregelen die de lidstaten op vrijwillige basis nemen. Deze werkzaamheden verricht het OLAF op grond van de OLAF verordening.¹⁹

Diezelfde OLAF verordening is recent aangepast bij Verordening (EU, Euratom) 2020/2223²⁰. Door deze aanpassing is de OLAF-verordening aangevuld met een bepaling (artikel 7, lid 3bis) op grond waarvan nationale bevoegde autoriteiten verplicht zijn het OLAF voor haar onderzoeken informatie te verstrekken die beschikbaar is via het in artikel 32bis, derde lid, van de (gewijzigde) vierde anti-witwasrichtlijn bedoelde gecentraliseerde automatische mechanismen hetgeen in Nederland het verwijzingsportaal bankgegevens is. Wie de nationale bevoegde autoriteiten zijn die deze informatie moeten

¹⁹ Verordening (EU, EURATOM) Nr. 883/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 september 2013 betreffende onderzoeken door het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1073/1999 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (Euratom) nr. 1074/1999 van de Raad (*PbEU* 2013, L 248/1).

²⁰ Verordening (EU, Euratom) 2020/2223 van het Europees Parlement en de Raad van 23 december 2020 tot wijziging van Verordening (EU, Euratom) nr. 883/2013 wat betreft samenwerking met het Europees Openbaar Ministerie en de doeltreffendheid van de door het Europees Bureau voor fraudebestrijding uitgevoerde onderzoeken (*PbEU* 2020, L 437/49).

verstrekken aan het OLAF, dient elke lidstaat zelf te bepalen. In Nederland zijn daartoe de Anti-Fraude Coördinatie Service (AFCOS) van de Douane alsmede de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) aangewezen. De Douane fungeert in Nederland als AFCOS en is daardoor het eerste contactpunt voor het OLAF. Verzoeken om informatie uit het verwijzingsportaal bankgegevens komen derhalve eerst binnen bij de AFCOS en deze zal de betreffende informatie met tussenkomst van de FIOD verkrijgen en aan het OLAF verstrekken.

De aangewezen instanties en functionarissen die via het verwijzingsportaal bankgegevens vorderingen en verzoeken kunnen doen, zijn aangewezen in artikel 6 van het *Besluit verwijzingsportaal bankgegevens*. De FIOD is daarin opgenomen ten behoeve van haar eigen wettelijke taken, en kan derhalve reeds via het verwijzingsportaal bankgegevens informatie vorderen en verzoeken. In verband met het voorgaande zal de FIOD daarnaast worden aangewezen als degene die voor de Douane ten behoeve van het OLAF vorderingen en verzoeken kan doen via het verwijzingsportaal bankgegevens. Zo kan het OLAF in lijn met artikel 7, lid 3bis, van de OLAF-verordening, met tussenkomst van de Douane, via de FIOD informatie verstrekt krijgen uit het verwijzingsportaal bankgegevens. Deze verordening biedt lidstaten immers de ruimte om het OLAF niet zelf direct toegang te geven (d.w.z. geen directe aansluiting) tot dit portaal, maar dit met tussenkomst van nationale autoriteiten te doen. Voorgaande is dus niet in onderhavig wetsvoorstel opgenomen maar zal in het Besluit Verwijzingsportaal bankgegevens worden geregeld.

f. Aansluiting CJIB

De doorontwikkeling van het verwijzingsportaal bankgegevens ziet op het toevoegen van een overheidsinstantie zodat die instantie direct zelf toegang heeft tot dat portaal en dat portaal mag gaan gebruiken voor het vorderen en verzoeken van de in artikel 3:267i Wft en artikel 3:267j Wft bedoelde gegevens. Het gaat hier om het Centraal Justitiekantoor (CJIB).

Het CJIB beoogt hiermee allereerst snel het rekeningnummer van een persoon te kunnen verifiëren ten behoeve van de uitbetaling van het voorschot inzake het voorschotfonds aan slachtoffers in het kader van de door de rechter of de OvJ opgelegde schadevergoedingsmaatregel. Het CJIB is belast met de tenuitvoerlegging van opgelegde strafrechtelijke en administratief geldelijke sancties. Hierbij is de verificatie van de rekeninghouder een kritisch uitvoeringsproces. Het gaat hier om de verificatie van het bankrekeningnummer van natuurlijke personen.

Daarnaast spelen bij de effectieve inning van strafrechtelijke en administratieve geldelijke sancties en maatregelen naast het rekeningnummer ook saldo- en transactiegegevens een rol, zodat beoogd wordt ook deze gegevens voor het CJIB opvraagbaar te maken via het verwijzingsportaal bankgegevens. Verder zal het CJIB via het portaal gegevens opvragen ten behoeve van reconciliatie, hetgeen een proces is dat noodzakelijk is voor iedere organisatie die ontvangsten administratief moet verwerken en waarmee ontvangen gelden kunnen worden gekoppeld aan vorderingen, zodat de ontvangende instelling – i.c. het CJIB - weet welke debiteur de betaling heeft gedaan. Ten behoeve van reconciliatie zal het CJIB het verwijzingsportaal bankgegevens alleen gebruiken voor gevallen waarin er in de eigen

administratie geen automatische koppeling kan worden gemaakt, bijvoorbeeld op basis van het betalingskenmerk. Voor de ontvangsten waarbij reconciliatie handmatig plaatsvindt, zal het CJIB het portaal onder meer gebruiken om op te vragen van wie een bepaalde rekening is en vervolgens op grond van haar eigen administratie vaststellen of er een vordering op die persoon is.

Met onderhavig wetsvoorstel wordt een wettelijke grondslag opgenomen in de Wft op grond waarvan het CJIB via het verwijzingsportaal bankgegevens identificerende gegevens alsmede saldo- en transactiegegevens kan vorderen en verzoeken. Hierop wordt in paragraaf 3.4 van deze memorie van toelichting nader ingegaan. Bij algemene maatregel van bestuur zal het CJIB worden aangewezen als autoriteit die bevoegd is het verwijzingsportaal bankgegevens te gebruiken.

g. Betalingsvordering Belastingdienst

De Belastingdienst behoort reeds tot de autoriteiten die het verwijzingsportaal mogen gebruiken voor het bij banken en andere betaaldienstverleners vorderen en verzoeken van identificerende gegevens betreffende hun cliënten alsmede gegevens over de uiteindelijk belanghebbende en gegevens over de openings- en sluitingsdatum van rekeningen en kluizen (artikel 3:267i Wft).

Sinds 1 juli 2020 kan de Belastingdienst gebruik maken van het fiscaal inningsinstrument betalingsvordering. Deze betalingsvordering wordt gedaan op grond van artikel 19 van de *Invorderingswet 1990 (IW 1990)*, en kan worden getypeerd als een vereenvoudigde vorm van het civielrechtelijke derdenbeslag onder de bank door de Belastingdienst. Ook de douane als onderdeel van de Belastingdienst heeft de bevoegdheid tot het gebruik van de betalingsvordering.

Beoogd wordt het voor de Belastingdienst mogelijk te maken het verwijzingsportaal bankgegevens te gebruiken voor de eerste stap van het proces van de betalingsvordering, namelijk het opvragen van actuele saldogegevens. Zo kan de afweging worden gemaakt door de Belastingdienst of het zinvol is een betalingsvordering te doen. Voorkomen wordt dat de betalingsvordering wordt gedaan terwijl er onvoldoende saldo is waardoor de vordering niet kan worden uitgevoerd.

In lijn hiermee beoogt onderhavig wetsvoorstel artikel 19 IW 1990 in de Wft op te nemen als grondslag voor het gebruik van het verwijzingsportaal bankgegevens voor het vorderen, verzoeken en verstrekken van saldogegevens en de in artikel 3:267i Wft bedoelde gegevens.

2.3. Doelen en noodzaak

Met onderhavig wetsvoorstel wordt beoogd het verwijzingsportaal bankgegevens met een aantal onderdelen uit te breiden. Deze onderdelen zijn genoemd in paragraaf 2.2. Deze uitbreidingen zien, evenals bij de Wet verwijzingsportaal bankgegevens, deels op de aanpak en het bestrijden van criminaliteit, zoals witwassen, terrorismefinanciering, fraude, corruptie en fiscale misdrijven, waaronder belastingontduiking en -fraude, en deels op belastingheffing en -inning.²¹ Met de voorgestelde uitbreidingen wordt beoogd

²¹ *Kamerstukken II 2018/19*, 35 238, nr. 3, p. 2 en 6, en de nota van toelichting bij het Besluit verwijzingsportaal bankgegevens, Stb. 2020, 264, p. 8 en 12.

om de aanpak en het bestrijden van criminaliteit en de belastingheffing en -inning te verbeteren door de processen waarbij ten behoeve van deze doelen gegevens worden opgevraagd bij bepaalde financiële ondernemingen slagvaardiger en doeltreffender te laten verlopen. Hierdoor komen de voor deze doelen noodzakelijke gegevens sneller ter beschikking van de opvragende overheidsinstanties, die daardoor beter in staat zijn hun taken uit te voeren dan wel ervoor te zorgen dat belastingheffing en -inning efficiënter en doeltreffender plaatsvinden.

De doorontwikkeling van het verwijzingsportaal sluit aan bij de door de voormalige minister van Financiën onderkende noodzaak tot een effectieve en efficiënte aanpak van gedigitaliseerde fraudevormen. Hij heeft deze benoemd als een urgent maatschappelijk probleem. In zijn brief van 18 december 2020 heeft hij de Tweede Kamer geïnformeerd over het - met de minister van Justitie en Veiligheid en de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat - gezamenlijk aanpakken van *spoofing* en andere gedigitaliseerde fraudevormen. Al jaren zien we een toename van criminaliteit via de digitale weg. Dit betekent ook dat de opsporing toegerust moet zijn om hierop adequaat in te kunnen spelen. Het belang van goede digitale opsporingsinstrumenten neemt daarmee toe, en speelt een steeds grotere en belangrijker rol in de bewijsvoering bij strafzaken.

De noodzaak van de genoemde uitbreidingen wordt hierna per onderdeel toegelicht.

a. Saldo- en transactiegegevens

Met het verwijzingsportaal wordt de duur van het afhandelen van een informatieverzoek teruggebracht van 1-3 weken naar enkele minuten. Dit is een dermate significante tijds winst dat verwacht wordt dat dit leidt tot een grotere kans om daadwerkelijk middelen te achterhalen. Gedacht kan worden aan beslaglegging op criminele banktegoeden voordat deze worden getransfereerd of beslaglegging op onroerend goed voordat dit kan worden vervreemd. Ten aanzien van bijvoorbeeld witwasdelicten kan door de versnelde afhandeling het plegen op heterdaad worden vastgesteld. Ook zal de doorlooptijd van een onderzoek korter zijn waardoor er met dezelfde capaciteit meer onderzoeken gedaan kunnen worden. Alles bij elkaar genomen leidt dit tot een hogere pakkans. Daarnaast leidt de eenduidige en veilige wijze van uitwisselen tot kwalitatief betere dossiers en verkleint dit het risico van (onbedoelde) schending van privacy.

Ook voor de belastingheffing en -inning gaat dit op: binnen afzienbaar korte tijd kunnen er naar aanleiding van een informatieverzoek of -vordering actuele saldo en transactiegegevens worden verstrekt aan de Belastingdienst die fiscaal relevant kunnen zijn. Hierdoor kan de Belastingdienst efficiënter en doeltreffender te werk gaan bij onderzoeken en de keuze voor een passend invorderingsinstrumenten. Gevallen waarbij het snel kunnen beschikken over actuele saldo en transactiegegevens noodzakelijk is, zijn bijvoorbeeld aan- en verkooptransacties die als zodanig een belastbaar feit opleveren, maar gepresenteerd worden als vermogensbezit, transacties waarmee economische rechten verhuuld worden, het onttrekken of overhevelen van vermogen aan of van vennootschappen, transacties met aandelen onroerende zaken, transacties met ANBI's en estateplanningstructuren.

Als gevolg van de steeds verdergaande digitalisering van het betalingsverkeer kunnen criminelen in zeer korte tijd geldstromen door veel verschillende financiële instellingen (banken, betaaldienstverleners, enz.) en jurisdicties laten stromen om zo bewust een moeilijk navolgbaar traject te creëren en crimineel verkregen vermogens weg te kunnen sluizen. Om hier snel en effectief op in te kunnen springen, is het noodzakelijk dat – naast identificerende gegevens – ook saldo- en transactiegegevens opgevraagd en verstrekt kunnen worden via het verwijzingsportaal bankgegevens.

b. Uitbreiding identificerende gegevens

Met het verwijzingsportaal wordt de duur van het afhandelen van een informatieverzoek teruggebracht van 1-3 weken naar enkele minuten. Dit levert een aantal voordelen op. Zo wordt allereerst de kans dat er daadwerkelijk middelen zijn te achterhalen significant groter. Dit maakt het zelfs mogelijk dat er een heterdaad te constateren is, en dat in kortere tijd meer opsporingsindicaties zijn uit te lopen. Ook zal de doorlooptijd van een onderzoek korter zijn waardoor er met dezelfde capaciteit meer onderzoeken gedaan kunnen worden. Hiermee kan beter worden ingespeeld op actuele verschuivingen van type criminaliteit en opsporing kan middelen inzetten die daarbij passend zijn. Gezamenlijk leidt dit tot een hogere pakkans. Daarnaast maakt dat dat de eenduidige en veilige wijze van uitwisselen van gegevens leidt tot kwalitatief betere dossiers. Met de komst van de herziene richtlijn betaaldiensten (PSD2)²² wordt er ruimte geboden aan de ontwikkeling van fintech (financiële technologie). Een negatief bijeffect hiervan is dat criminelen in zeer korte tijd geldstromen door veel verschillende financiële instellingen (banken, betaaldienstverleners, enz.) en jurisdicties laten stromen, om zo bewust een onnavolgbaar traject te creëren en crimineel verkregen vermogens weg te sluizen. Daarbij wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van nieuwe digitale manieren van bankieren, zoals mobiel bankieren. Om daarop in te spelen is het nodig om de identificerende gegevens die via het verwijzingsportaal opgevraagd kunnen worden, uit te breiden met een drietal gegevens. Met onderhavig voorstel wordt hierin voorzien.

c. Informatie m.b.t. vermiste personen

In het geval van vermiste personen gaat het hier om gevallen waarin het ernstige vermoeden bestaat dat de betrokken persoon die zich aan de uitvoering van de verplichte zorg heeft onttrokken, in levensgevaar verkeert of een misdrijf als bedoeld in artikel 67, eerste lid, Sv zal plegen met een aanzienlijk risico op ernstig nadeel voor hem- of haarzelf dan wel voor een ander. Hierbij kan gedacht worden aan personen ten aanzien waarvan een zorgmachtiging of crisismaatregel geldt. Urgentie is daarom geboden. De snelheid waarmee het verwijzingsportaal relevante opsporingsgegevens aanlevert kan het verschil maken in levensbedreigende situaties. De meeste vermiste personen worden aan de hand van hun telefoon opgespoord. Ook de transactiegegevens zijn hierbij belangrijk. Deze gegevens kunnen iets zeggen over waar en op welk moment geld is opgenomen en over waar eventuele aankopen etc. zijn gedaan. Heeft iemand bijvoorbeeld een hotelkamer geboekt dan is dat heel relevant bij het opsporen van de vermiste persoon. Het snel kunnen beschikken over identificerende gegevens en transactiegegevens is in

²² Richtlijn (EU) 2015/2366 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015 betreffende betalingsdiensten in de interne markt, houdende wijziging van de Richtlijnen 2002/65/EG, 2009/110/EG en 2013/36/EU en Verordening (EU) nr. 1093/2010 en houdende intrekking van Richtlijn 2007/64/EG.

dit geval dan ook noodzakelijk met het oog op het voorkomen van misdrijven.

d. Vorderingen en verzoeken ten behoeve van EOM en LIRC

Een *European Delegated Prosecutors* (EDP) dient alle relevante informatie te verkrijgen die is opgeslagen in nationale strafonderzoeks- en rechtshandavingsdatabanken en in andere registers van openbare instanties.²³ Daarmee dienen de EDPs in Nederland toegang te hebben tot het verwijzingsportaal bankgegevens. Nu deze EDPs werkzaam zijn voor het OM hebben zij reeds uit dien hoofde toegang tot dit portaal. De EDPs krijgen derhalve met dit wetsvoorstel geen nieuwe bevoegdheden. De uitbreiding van het verwijzingsportaal bankgegevens behelst op dit punt alleen het creëren van de technische mogelijkheid voor EDPs om het verwijzingsportaal te kunnen gebruiken.

e. Vorderingen en verzoeken ten behoeve van OLAF

De noodzaak om het verwijzingsportaal bankgegevens te gebruiken voor vorderingen en verzoeken ten behoeve van OLAF vloeit voort uit artikel 7, lid 3bis van de OLAF-verordening. Op grond hiervan zijn nationale bevoegde autoriteiten verplicht het OLAF voor haar onderzoeken informatie te verstrekken die beschikbaar is via het in artikel 32bis, derde lid, van de (gewijzigde) vierde anti-witwasrichtlijn bedoelde gecentraliseerde automatische mechanismen, hetgeen in Nederland het verwijzingsportaal bankgegevens is.

f. Aansluiting CJIB

Door aansluiting op het verwijzingsportaal beoogt het CJIB snel het rekeningnummer van een persoon te kunnen verifiëren ten behoeve van de uitbetaling van het voorschot inzake het voorschotfonds aan slachtoffers in het kader van de door de rechter of de OvJ opgelegde schadevergoedingsmaatregel. Het is noodzakelijk om dit via het verwijzingsportaal te verifiëren, omdat zo sneller en beter gevolg kan worden gegeven aan de rechterlijke uitspraak.

Daarnaast beoogt het CJIB via het verwijzingsportaal bankgegevens naast het rekeningnummer ook saldo- en transactiegegevens op te kunnen vragen. Dit is noodzakelijk voor de effectieve inning van strafrechtelijke en administratieve geldelijke sancties en maatregelen en voor reconciliatie. Het gaat daarbij om gevallen waarbij verhaal zonder dwangbevel (zowel in het strafrecht als bij Mulder-zaken) moet worden uitgevoerd, Dit is een bijzondere incassobevoegdheid die in het algemeen als ingrijpend wordt ervaren. Voorkomen moet worden dat het verhaal wordt uitgeoefend op een verkeerde bankrekening. Bij de aanpak van witwassen en adequate fraudeaanpak past een zo correct mogelijke tenuitvoerlegging en een overheid die daarnaast oog heeft voor de slachtoffers.

g. Betalingsvordering Belastingdienst

Met de betalingsvordering kan de Belastingdienst op vereenvoudigde wijze beslag leggen op bank- en spaartegoeden. De juridische basis voor de betalingsvordering is artikel 19 IW 1990.

Er is bij de betalingsvordering bescherming voor de belastingschuldige, zijnde een natuurlijk persoon; een deel van het tegoed op de bankrekening wordt vrijgelaten in de vorm van een beslagvrij bedrag.

²³ Artikel 43 lid 1 van de EOM Verordening.

Via het verwijzingsportaal kan de Belastingdienst snel inzicht krijgen in het actuele saldo van de bank- en spaartegoeden van een belastingschuldige. Als bijvoorbeeld blijkt dat dit saldo slechts het beslagvrije bedrag beloopt, dan is een betalingsvordering zinloos. Het verwijzingsportaal helpt de Belastingdienst om het instrument betalingsvordering alleen in te zetten waar dat zinvol is. Hiermee worden administratieve lasten en kosten voor de banken voorkomen en wordt de belastingschuldige niet onnodig lastiggevallen met de betalingsvordering. Zo worden banken niet onnodig belast met het verrichten van de wettelijke taken die verbonden zijn aan een betalingsvordering, zoals blokkeren van de rekening, verklaren en afdragen. Voor de belastingschuldige geldt dat zijn rekeningen niet onnodig hoeven te worden geblokkeerd en bespaart hij de kosten die banken bij een betalingsvordering aan de rekeninghouder in rekening brengen.

2.4. Waarborgen

Ten aanzien van de voorgestelde uitbreidingen van het verwijzingsportaal bankgegevens gelden dezelfde waarborgen voor gebruikers, verstrekkers en overige betrokkenen als bij het gebruik van het reeds bestaande verwijzingsportaal bankgegevens het geval is. Deze worden hieronder toegelicht onder a tot en met d. Specifiek voor de uitbreiding betreffende het opvragen en verstrekken van saldo- en transactiegegevens via het verwijzingsportaal zijn twee extra waarborgen ingebouwd. Deze moeten ervoor zorgen dat de hoeveelheid gegevens die kan worden opgevraagd en verstrekt via het verwijzingsportaal zo beperkt mogelijk blijft (dataminimalisatie). Deze waarborgen worden onder e toegelicht.

a. Wettelijke grondslag

Een bevraging van het verwijzingsportaal bankgegevens kan alleen plaatsvinden door instanties die op grond van een wettelijke grondslag bevoegd zijn tot het opvragen van de gegevens waarover banken en andere betaaldienstverleners beschikken (zie paragraaf 3). Deze wettelijke grondslagen zijn opgenomen in de artikelen 3:267i, derde lid, en het nieuwe 3:267j, eerste lid, Wft. Voor vorderingen van opsporingsdiensten en het OM geldt dat alleen gegevens via het portaal mogen worden opgevraagd als sprake is van een verdenking van een strafbaar feit of als sprake is van een specifieke bevoegdheid (vermiste personen). Voor het opvragen van saldo- en transactiegegevens geldt dat de bevoegdheid hiertoe veelal alleen bestaat als het strafbare feit waar de verdenking op rust een misdrijf betreft. Ten aanzien van gebruikers van het verwijzingsportaal die geen opsporingstaak hebben, zoals de Belastingdienst, het CJIB, FIU-Nederland en OLAF, geldt niet dat sprake moet zijn van een verdenking. Voor deze instanties is het doel van de bevragingen anders en vastgelegd in de rechtsgrondslagen van de bevraging. Er wordt met het wetsvoorstel geen wijziging beoogd van de wettelijke grondslagen op grond waarvan gegevens gevorderd of opgevraagd mogen worden. Alleen het kanaal via welke de gegevens voor deze doeleinden worden opgevraagd en verstrekt is anders, namelijk via het verwijzingsportaal bankgegevens.

b. Geen database

In het verwijzingsportaal bankgegevens worden geen inhoudelijke gegevens opgeslagen. De gegevens die door overheidsinstanties via het verwijzingsportaal worden opgevraagd bij en door de financiële dienstverleners

worden verstrekt worden niet in het verwijzingsportaal opgeslagen. Het verwijzingsportaal bankgegevens is geen database maar een 'doorgeefluik'. Bevestigingen gebeuren op individuele basis. Zie artikel 4 Besluit verwijzingsportaal bankgegevens jo. artikel 3:267i, vierde lid, Wft.

c. Toegang tot portaal – authenticatie, autorisatie, voorafgaande goedkeuring en logging

Banken en betaaldienstverleners mogen ervan uitgaan dat de vorderingen en verzoeken die hen via het portaal bereiken rechtmatig zijn gedaan en dat zij dus verplicht zijn daaraan te voldoen. De werking van het portaal bevat verschillende waarborgen om dat te verzekeren. Ten eerste middels een authenticatieproces dat bevestigt dat gebruikers daadwerkelijk zijn wie ze beweren te zijn. Dit is belegd bij de afnemende overheidsinstanties. Vervolgens vindt autorisatie plaats, waardoor alleen die gebruikers ten aanzien van wie authenticatie heeft plaatsgevonden toegang kunnen krijgen tot een (deel) van de applicatie. Autorisatie vindt plaats binnen het verwijzingsportaal, zodat op basis van de herkomst van de bevraging (organisatie) alleen die wetsgronden beschikbaar worden gesteld in de schermen van het verwijzingsportaal op grond waarvan de betreffende organisatie gegevens mag opvragen. Zo wordt gewaarborgd dat een overheidsfunctionaris op basis van de rol die hij heeft binnen zijn organisatie via het verwijzingsportaal bankgegevens alleen die gegevens kan opvragen die hij op grond van de voor hem geldende rechtsgrondslag mag vorderen. Het gebruik van SUMM.I.T door politie hiervoor, zorgt voor een extra waarborg voor het opvragen van de juiste gegevens met een rechtmatige grondslag en voorkomt fouten.

Het doel van het verwijzingsportaal bankgegevens is om bankgegevens niet alleen op een snellere en meer efficiënte manier op te kunnen vragen en te verstrekken, maar ook op een veiligere en beter controleerbare manier. Momenteel kunnen saldo- en transactiegegevens ook al opgevraagd worden door bijvoorbeeld opsporingsdiensten, maar gebeurt dit handmatig, bijvoorbeeld via email. De toegang tot het verwijzingsportaal bankgegevens is zodanig omkleed met waarborgen dat het opvragen en verstrekken van bankgegevens op een veiligere, beter controleerbare en éénduidige manier kan plaatsvinden dan via een handmatige wijze mogelijk is. Eén van die waarborgen is het gebruik van authenticatie- en autorisatie, zoals hiervoor al genoemd. Een andere belangrijke waarborg bij het voorkomen van misbruik van bevoegdheid door de opsporingsambtenaar is dat deze bij bevraging van het verwijzingsportaal bankgegevens moet verklaren dat de vordering waarmee gegevens worden opgevraagd via het verwijzingsportaal bankgegevens vooraf akkoord is bevonden door de (h)OvJ (zie ook hetgeen hieronder bij e. is vermeld) of, ingeval van een verzoek door de Belastingdienst, door de verantwoordelijk directeur. Dit akkoord wordt vastgelegd in het dossier. In het verwijzingsportaal bankgegevens wordt van elk verzoek vastgelegd wie dit heeft gedaan (*logging*). Van elke bevraging via het verwijzingsportaal bankgegevens worden de metagegevens gelogd (zie artikel 4, vierde lid, Besluit verwijzingsportaal bankgegevens). Hierdoor kan achteraf bij een audit worden vastgesteld of er inderdaad een volkomen vordering/verzoek aan de bevraging ten grondslag ligt, of de gebruiker van het verwijzingsportaal op grond van de juiste wettelijke grondslag de bevraging heeft gedaan en of niet meer gegevens zijn opgevraagd dan in de vordering/verzoek was vermeld.

Als blijkt dat een ambtenaar in dienst van het Rijk gegevens voor een ander doel dan toegestaan opvraagt of gebruikt, kunnen disciplinaire sancties worden opgelegd.

d. Verslaglegging en audit

Er bestaat een verplichting om jaarlijks verslag uit te brengen over de werking van het verwijzingsportaal bankgegevens en tweejaarlijks een verplichte audit uit te voeren die hierop is gericht (zie artikel 5 Besluit verwijzingsportaal bankgegevens jo. artikel 3:267i, vierde lid, Wft. Gedurende de eerste vijf jaar na inwerkingtreding van het Besluit verwijzingsportaal bankgegevens vinden deze audits jaarlijks plaats. Op basis hiervan wordt gemonitord of het verwijzingsportaal op de bedoelde wijze functioneert en of de waarborgen op onder andere het gebied van informatiebeveiliging, rechtmatigheid van de bevraging en verstrekking van gegevens effectief zijn. Deze controlemechanismen bevorderen een juiste werking van het verwijzingsportaal bankgegevens en voorzien in transparantie ten aanzien van de werking en het gebruik van het portaal.

e. Dataminimalisatie

Aangezien het niet in elk geval noodzakelijk is om zowel saldogegevens als transactiegegevens op te vragen, is het mogelijk om via het verwijzingsportaal alleen actuele saldogegevens op te vragen dan wel saldo- en transactiegegevens over de bevroegde periode, afhankelijk van de vraag welke gegevens nodig zijn voor het opsporingsonderzoek. Dit wordt voorafgaand aan de bevraging door de daartoe bevoegde autoriteit getoetst (zie de Aanwijzing opsporingsbevoegdheden onder 2.10 - vorderen van gegevens²⁴). Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen in het geval het onderzoek vraagt dat er strafvorderlijk of administratief beslag moet worden gelegd op een banktegoed. De bevoegde autoriteit zal in dat geval, dus voordat de vordering of het verzoek wordt gedaan, op basis van met name de proportionaliteitstoets slechts toestemming geven voor het vorderen of opvragen van het actuele saldo van de betreffende bankrekening. Het vorderen of opvragen van transactiegegevens zou in dit geval disproportioneel zijn. Het beslag kan immers worden gelegd zonder dat de transactiegegevens worden gevraagd. Als het niet noodzakelijk is worden er géén transactiegegevens verstrekt.

Daarnaast kunnen alleen saldogegevens dan wel saldo- en transactiegegevens worden opgevraagd van één IBAN-rekening. Dit is geregeld in de Koppelvlakspecificatie van het verwijzingsportaal. Het is niet mogelijk om de saldogegevens of saldo- en transactiegegevens van alle IBAN-rekeningen van een cliënt bij een financiële dienstverlener op te vragen. Als de (opsporings)ambtenaar niet beschikt over een specifiek IBAN-rekeningnummer van een cliënt dan moet hij eerst de identificerende productgegevens opvragen bij één of meerdere financiële dienstverleners (bijvoorbeeld op grond van artikel 126nc of 126nd Sv). Op grond hiervan krijgt de (opsporings)ambtenaar de beschikking over het specifieke IBAN-rekeningnummer van de cliënt. Vervolgens kan per bevraging slechts voor één IBAN-rekeningnummer het saldogegeven of de saldo- en transactiegegevens worden opgevraagd.

§ 3. Inhoud van het wetsvoorstel

²⁴ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0035498/2014-09-01>

3.1. Saldo- en transactiegegevens

De doorontwikkeling van het verwijzingsportaal bankgegevens voorziet allereerst in de mogelijkheid om met behulp van het verwijzingsportaal bankgegevens saldogegevens of transactiegegevens te vorderen, verzoeken en verstrekken. In verband met de in paragraaf 2 van deze memorie van toelichting beschreven nadelen van het handmatig en op individuele basis vorderen, verzoeken en verstrekken van saldo- en transactiegegevens, hebben de Minister van Financiën en de Minister van Justitie en Veiligheid in het Plan van aanpak witwassen toegezegd dat het verwijzingsportaal bankgegevens zal worden uitgebreid, zodat aangesloten partijen ook saldo- en transactiegegevens kunnen opvragen.²⁵ Deze uitbreiding is onderdeel van een aantal aangekondigde maatregelen, gericht op het verbeteren van de informatiepositie van de opsporingsautoriteiten, wat cruciaal wordt geacht voor het effectief opsporen en vervolgen van vele vormen van criminaliteit.²⁶ Niet alleen in onderzoeken naar delicten die gericht zijn op het verkrijgen van geldelijk gewin, maar ook in onderzoeken naar kapitale delicten is de noodzaak aanwezig dat zo spoedig mogelijk informatie wordt verkregen over bij die delicten betrokken personen. De ervaring leert dat onder meer bij situaties met een hoge publiciteitswaarde, snelheid van cruciaal belang is voor een succesvolle opsporing. Hiermee vormt de uitbreiding van de categorieën van gegevens met saldo- en transactiegegevens een nationale beleidswens. Zij vloeit (nog) niet voort uit Europese regelgeving.

Het snel ter beschikking krijgen van saldo- en transactiegegevens van bankrekeninghouders die bijvoorbeeld verdacht worden van het witwassen van crimineel geld of van frauderen bij verkooptransacties (o.a. WhatsApp fraude) verkleint de kans dat criminelen nog tijdens het onderzoek geld wegsluizen. Om succesvol crimineel geld af te kunnen pakken en beslag te kunnen leggen op tegoeden, moet bekend zijn wat het saldo op een rekening van een verdachte persoon is. Tevens moet bekend zijn van en naar welke rekeningen geldbedragen zijn overgemaakt om zo geldstromen te volgen en vervolgens beslag op financiële producten te leggen. Voor de effectieve inning van ontnemingsmaatregelen en Europese confiscatiebeslissingen kunnen naast rekeningnummers ook saldo- en transactiegegevens van groot belang zijn. Hierbij gaat het veelal om de opsporing van verborgen vermogen. In het kader van de bestrijding van financiële criminaliteit speelt het CJIB al een rol als het gaat om de tenuitvoerlegging van financiële sancties die in verband met ondermijnende criminaliteit kunnen worden opgelegd. Denk bijvoorbeeld aan drugscriminaliteit waarbij vaak een ontnemingsmaatregel wordt opgelegd om het wederrechtelijk verkregen voordeel af te pakken.

Het verwijzingsportaal bankgegevens voorziet in het betrouwbaar, veilig, snel, gericht en efficiënt vorderen, opvragen en verstrekken van informatie op een (in beginsel) uniforme wijze. Het vorderen, verzoeken en verstrekken van saldo- en transactiegegevens met behulp van het verwijzingsportaal bankgegevens zal met dit wetsvoorstel zien op saldo- en transactiegegevens van betaalrekeningen (met inbegrip van de daaraan verbonden betaalfaciliteiten),²⁷ en spaarrekeningen (met inbegrip van de daaraan verbonden spaarfaciliteiten) bij de banken met meer dan tweeënehalf miljoen rekeninghouders. Het gaat hier om vier van de zogeheten significante

²⁵ Zie pagina 20 van bijlage 910218 bij *Kamerstukken II 2018/19*, 31477, nr. 41.

²⁶ Zie pagina 19 van bijlage 910218 bij *Kamerstukken II 2018/19*, 31477, nr. 41.

²⁷ Inclusief rekening-courant.

banken in Nederland.²⁸ Deze banken hebben samen een groot deel van alle rekeninghouders in Nederland. Vorderingen en verzoeken zijn in de praktijk dan ook meestal gericht tot deze vier banken. Het aansluiten op het verwijzingsportaal bankgegevens brengt ook voor de aangesloten partijen kosten met zich mee. Zie in dit kader ook paraaf 6. De vier banken met meer dan tweeëneenhalf miljoen rekeninghouders hebben reeds geïnvesteerd in een systeemkoppeling met het verwijzingsportaal bankgegevens waardoor de investering voor geschiktmaking van die systeemkoppeling voor deze nieuwe functionaliteit, is te overzien. Voor deze banken valt hier dus een efficiëncyslag te maken. Voor de andere banken en betaaldienstverleners is dat thans (nog) niet het geval; gezien wordt in hoeverre het gebruik van het verwijzingsportaal bankgegevens voor het geautomatiseerd vorderen, verzoeken en verstrekken van saldo- en transactiegegevens ook ten aanzien van de andere banken positieve effecten heeft.

Met dit wetsvoorstel wordt het mogelijk via het verwijzingsportaal bankgegevens saldo- en transactiegegevens te verzoeken, vorderen en verstrekken op grond van:

- De artikelen 126a, 126nd, 126nf, 126ud, 126uf, 126zl, 126zn, 126hh, 6:1:9, 6:4:12 en 6:4:14 Sv;
- artikel 19 van de *Wet op de economische delicten* (WED);
- artikel 17 van de *Wet ter voorkoming van witwassen en financieringen van terrorisme* (Wwft);
- artikel 53, eerste lid, aanhef en onderdeel a, van de *Algemene wet inzake rijksbelastingen* (Awr);
- de artikelen 19 en 62 van de *Invorderingswet 1990* (IW 1990);
- artikel 38 van de *Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen* (Awir);
- artikel 22 van de *Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften* (Wahv);
- artikel 13:3A, eerste lid, onderdeel g, van de *Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg* (Wvggz).

Artikelen Wetboek van Strafvordering

De eerste categorie betreft strafvorderlijke grondslagen en is deels gelijk aan de grondslagen voor het verkrijgen van identificerende gegevens op grond van artikel 3:267i Wft. Dit wetsvoorstel creëert geen nieuwe vorderingsmogelijkheden voor bevoegde autoriteiten, maar maakt het mogelijk om de vorderingen te doen met behulp van het verwijzingsportaal bankgegevens, en maakt het tevens mogelijk voor aangesloten financiële dienstverleners om aan die vorderingen te voldoen met behulp van dat portaal.

Artikel 126a Sv

Artikel 126a Sv kent opsporingsambtenaren in het kader van het strafrechtelijk financieel onderzoek een aantal bijzondere bevoegdheden toe. Deze bevoegdheden berusten op de rechterlijke machtiging ex artikel 126, derde lid, Wetboek van Strafvordering. De opsporingsambtenaren dienen bij de uitoefening van deze bevoegdheden een afschrift van die machtiging te tonen.

²⁸ Met significante banken wordt hier bedoeld op de Nederlandse banken die in de op grond van artikel 49, eerste lid, van Verordening (EU) nr. 468/2014 van de Europese Centrale Bank van 16 april 2014 tot vaststelling van een kader voor samenwerking binnen het Gemeenschappelijk Toezichtsmechanisme tussen de Europese Centrale Bank en nationale bevoegde autoriteiten en met nationale aangewezen autoriteiten (GTM-kaderverordening) (ECB/2014/17) (*PbEU* 2014, L 141/1) door de Europese Centrale Bank (ECB) gepubliceerde lijst, zijn aangemerkt als belangrijke onder toezicht staande entiteit of belangrijke onder toezicht staande groep.

De bevoegdheidsuitoefening is doelgebonden: zij moet ertoe (kunnen) strekken inzicht te verkrijgen in de vermogenspositie van de onderzochte persoon. Met dat doel voor ogen kunnen de bevoegde opsporingsambtenaren aan eenieder bevelen hun op de eerste vordering mondeling of schriftelijk bepaalde informatie te verstrekken. Schriftelijke bescheiden kunnen worden ingezien en kunnen zo nodig in beslag worden genomen. Het bevel kan ook inhouden dat degene tot wie het is gericht, de opsporingsambtenaar een kopie van de gevorderde informatie verstrekt. Voor zover de gevorderde informatie saldo- en transactiegegevens betreft, geschiedt de verstrekking via het verwijzingsportaal bankgegevens.

Artikelen 126nd, 126ud, 126zl en 126hh Sv

In geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, Sv kan de OvJ in het belang van het onderzoek van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde opgeslagen of vastgelegde gegevens, op grond van art 126nd Sv vorderen deze gegevens te verstrekken. De artikelen 126ud, 126zl en 126hh Sv hebben een soortgelijke strekking maar dan voor respectievelijk "indien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden voortvloeit dat in georganiseerd verband misdrijven worden beraamd of gepleegd", "in geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf" en "een onderzoek dat de voorbereiding van de opsporing van terroristische misdrijven tot doel heeft". In het verwijzingsportaal bankgegevens wordt de door de OvJ getekende vordering met de bevraging meegestuurd in geval van een vordering van saldo- en transactiegegevens.

Artikel 126nf Sv

In het geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, Sv, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert, kan de OvJ, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot persoonsgegevens betreffende iemand godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid, seksuele leven of lidmaatschap van een vakvereniging, deze gegevens vorderen. Dit wetsvoorstel maakt het mogelijk om deze gegevens met behulp van het verwijzingsportaal bankgegevens te vorderen van banken en andere betaaldienstverleners waarvan redelijkerwijs kan worden vermoed dat zij toegang hebben tot deze gegevens.²⁹

Artikel 126uf Sv

In gevallen als bedoeld in artikel 126o, eerste lid, Sv kan de OvJ, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot persoonsgegevens betreffende iemand godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid, seksuele leven of lidmaatschap van een vakvereniging, deze gegevens vorderen. Dit wetsvoorstel maakt het mogelijk om deze gegevens met behulp van het verwijzingsportaal bankgegevens te vorderen van banken en andere betaaldienstverleners waarvan redelijkerwijs kan worden vermoed dat zij toegang hebben tot deze gegevens.³⁰ Artikel 126o, eerste lid, Sv ziet overigens op gevallen waarbij uit feiten of omstandigheden een redelijk

²⁹ In het verwijzingsportaal bankgegevens wordt de door de OvJ getekende vordering met de bevraging meegestuurd in geval van een vordering van saldo- en transactiegegevens.

³⁰Zie voetnoot 24.

vermoeden voortvloeit dat in georganiseerd verband misdrijven als omschreven in artikel 67, eerste lid, Sv worden beraamd of gepleegd die gezien hun aard of de samenhang met andere misdrijven die in dat georganiseerd verband worden beraamd of gepleegd een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren, zodat de OvJ in het belang van het onderzoek kan vorderen dat een opsporingsambtenaar stelselmatig een persoon volgt of stelselmatig diens aanwezigheid of gedrag waarneemt.

Artikel 126zn Sv

In geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf³¹ kan de OvJ, indien het belang van het onderzoek dit dringend vordert, van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot persoonsgegevens betreffende iemand godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid, seksuele leven of lidmaatschap van een vakvereniging, deze gegevens vorderen. Dit wetsvoorstel maakt het mogelijk om deze gegevens met behulp van het verwijzingsportaal bankgegevens te vorderen van banken en andere betaaldienstverleners waarvan redelijkerwijs kan worden vermoed dat zij toegang hebben tot deze gegevens.³²

Artikel 6:1:9 Sv

Voor de tenuitvoerlegging van een vonnis, arrest of strafbeschikking kan de Minister van Justitie en Veiligheid eenieder vorderen inlichtingen te verstrekken die redelijkerwijs noodzakelijk zijn voor die tenuitvoerlegging. In de praktijk wordt dit namens die minister uitgevoerd door het CJIB.³³ Omdat het CJIB in dat kader ook de in artikel 3:267i Wft bedoelde identificerende gegevens nodig heeft, zal artikel 6:1:9 Sv ook aan het derde lid van dat artikel worden toegevoegd.

Artikelen 6:4:12 en 6:4:14 Sv

In artikelen 6:4:12 en 6:4:14 Sv zijn bevoegdheden opgesomd die zich lenen voor toepassing in het onderzoek naar het vermogen van een veroordeelde. Hiertoe kunnen ook saldo- en transactiegegevens gerekend worden. De opsporingsambtenaar is de bevoegde autoriteit, bij bevel daartoe van de OvJ.³⁴

Ten aanzien van de strafvorderlijke grondslagen die in artikel 3:267i, derde lid, Wft en in het nieuwe artikel 3:267j, tweede lid, Wft zijn opgenomen en zien op bijzondere opsporingsbevoegdheden, geldt dat het verschoningsrecht van toepassing is verklaard (artikel 96a, derde lid, Sv), met dien verstande dat ten aanzien van artikel 126hh Sv enkel artikel 218 Sv en artikel 218a Sv m.b.t. bronbescherming van toepassing zijn.

Het gaat hier om de volgende groepen natuurlijke personen die niet verplicht zijn om aan een vordering te voldoen:

- a. familiale verschoningsgerechtigden bedoeld in artikel 217 Sv, zoals echtgenoten en kinderen;
- b. professionele verschoningsgerechtigden bedoeld in artikel 218 Sv, zoals artsen, advocaten, notarissen en geestelijk verzorgers;
- c. journalisten en publicisten die op grond van artikel 218a Sv bronbescherming genieten;

³¹ Zie artikel 83 Wetboek van Strafrecht.

³² Zie voetnoot 24.

³³ Ondermandaatbesluit tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen 2020 (*Strct.* 2020, 2534).

³⁴ Zie voetnoot 24.

- d. getuigen die bij verstrekking van informatie henzelf of een bloed- of aanverwant in de rechte lijn of in de zijlijn in de tweede of derde graad of hun (gewezen) echtgenoot dan wel (gewezen) geregistreerd partner zouden blootstellen aan strafrechtelijke vervolging (artikel 219 Sv).

Dat deze personen niet verplicht zijn aan een vordering te voldoen wil niet zeggen dat een vordering niet tot hen gericht kan zijn doch zij zijn niet verplicht aan die vordering gehoor te geven.

In het kader van het verwijzingsportaal bankgegevens zal het niet snel voorkomen dat een vordering wordt gericht aan een *verschoningsgerechtigde* (de onder a, b en d genoemde groepen). Wel zou een geval zich kunnen voordoen waarbij een vordering wordt gericht aan een bank en die vordering ziet op een verschoningsgerechtigde. In dat geval is artikel 126aa, tweede lid, Sv van toepassing. Als het procesdossier van het OM gegevens bevat, die zijn verkregen door een tot een bank gerichte vordering op grond van artikel 126nd Sv en een professioneel verschoningsgerechtigde op grond van 218 Sv zich zou kunnen verschonen wanneer hem of haar als getuige naar de inhoud van die gegevens zou worden gevraagd, dan worden die gegevens vernietigd. Die gegevens mogen niet voor het opsporingsonderzoek worden gebruikt. Als het gegevens zijn over een professioneel verschoningsgerechtigde waarover hij zich niet kan verschonen, dan worden de gegevens slechts aan het dossier gevoegd na een machtiging van de rechter-commissaris.³⁵ De controle zit hier dus aan de achterkant, d.w.z. na de gegeven vordering.

Als een vordering op grond van artikel 126nd Sv betrekking heeft op een journalist of publicist die aanspraak kan maken op *bronbescherming* (artikel 218a Sv, de hierboven onder c genoemde groep) – d.w.z. de vordering is niet aan hem of haar gericht, maar aan een derde met het verzoek informatie te verstrekken over die persoon met bronbescherming - dan kan die vordering slechts worden gedaan na schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris. Artikel 218a, tweede lid, Sv is dan van overeenkomstige toepassing; d.w.z. dat de rechter-commissaris de vordering van de OvJ kan toewijzen als sprake is van een zwaarder wegend maatschappelijk belang waaraan onevenredig grote schade zou worden toegebracht indien de informatie (die verkregen wordt door de vordering) niet bekend zou worden. Het is daarom van groot belang dat de vordering gepaard gaat met een goede motivering van de OvJ. Daarin wordt duidelijk gemaakt waarom het belang van de opsporing in dat geval zwaarder weegt dan de journalistieke belangen en de vrije nieuwsgaring en waarom niet kan worden volstaan met een lichter middel. Zonder machtiging van de rechter-commissaris wordt de vordering niet gegeven.³⁶

Uit paragraaf 2.6 van de *Aanwijzing strafvorderlijk optreden tegen journalisten*³⁷ volgt wat te doen als de status van een persoon met bronbescherming pas achteraf bekend wordt. De verkregen gegevens worden dan terstond vernietigd (zie ook artikel 126aa, tweede lid, Sv). De zaak dient alsnog te worden gemeld bij de hoofdofficier van justitie en bij het College van procureurs-generaal.

Voor wat betreft derdengeldrekeningen van notarissen geldt dat saldo- en transactiegegevens van derdengeldenrekeningen van notarissen kunnen

³⁵ Degene die via het verwijzingsportaal bankgegevens vordert, dient in dat portaal te verklaren dat er een machtiging is afgegeven.

³⁶ Zie ook 2.2 van de *Aanwijzing strafvorderlijk optreden tegen journalisten* (Stcrt. 2020, 27623).

³⁷ Stcrt. 2020, 27623.

worden gevorderd door de officier van justitie of de inspecteur en ontvanger. Een vordering daartoe kan echter enkel gericht worden tot de notaris en niet tot een medewerker of instantie die in opdracht van een notaris werkzaamheden uitvoert, zoals een bank. Dit betekent dat vorderingen tot het verstrekken van saldo- en transactiegegevens van derdengeldenrekeningen niet via het verwijzingsportaal bankgegevens verlopen. Het werkproces bij de vorderende instanties is hierop reeds ingericht en het wetsvoorstel brengt hierin geen wijziging.

Artikel 19 WED

Artikel 19 WED verleent opsporingsambtenaren de bevoegdheid inzage te vorderen van gegevens en bescheiden en daarvan kopieën te maken. Zij mogen op grond van deze bepaling ook korte tijd de gegevens en bescheiden meenemen. De bevoegdheid tot het vorderen van inzage van gegevens en bescheiden kan door opsporingsambtenaren "in het belang van de opsporing" en "voor zover dat redelijkerwijs voor de vervulling van hun taak nodig is" worden uitgeoefend.

Artikel 17 Wwft

Deze grondslag voor het vorderen van saldo- en transactiegegevens ziet op de Financial Intelligence Unit Nederland (FIU-Nederland). Met het oog op het voorkomen en opsporen van witwassen en onderliggende basisdelicten, alsmede terrorismefinanciering heeft de FIU-Nederland mede tot taak het verzamelen, registreren, bewerken en analyseren van de gegevens die het verkrijgt, teneinde te bezien of deze gegevens van belang kunnen zijn voor het voorkomen en opsporen van misdrijven, en het verstrekken van persoonsgegevens en andere gegevens in overeenstemming met de Wwft en het bij of krachtens de *Wet politiegegevens* bepaalde.³⁸ Ten behoeve van de uitvoering van die taak kan de FIU-Nederland gegevens of inlichtingen opvragen bij instellingen.³⁹ Onderhavig wetsvoorstel biedt de FIU-Nederland de mogelijkheid om in het kader daarvan gebruik te maken van het verwijzingsportaal bankgegevens voor het vorderen, verzoeken en verkrijgen van saldo- en transactiegegevens bij de banken met meer dan tweeënehalf miljoen rekeninghouders.

Artikel 53, eerste lid, aanhef en onderdeel a, AWR

In artikel 53, eerste lid, aanhef en onderdeel a, AWR is geregeld welke verplichtingen voor administratieplichtigen als bedoeld in artikel 52 AWR gelden ten behoeve van de belastingheffing van derden. Op grond van die bepaling zijn banken gehouden om op verzoek informatie te verstrekken ten behoeve van de belastingheffing van derden, om kort gezegd, het mogelijk te maken voor de Belastingdienst (dat wil zeggen de inspecteur en/of ontvanger) om derden effectiever te kunnen controleren. Banken kwalificeren in beginsel als administratieplichtigen. Een derde is ieder ander dan de administratieplichtige wiens administratie wordt geraadpleegd. In deze gevallen gaat het om een individuele derde of groepen van derden. Het besluit *Algemene wet inzake rijksbelastingen, voorschrift informatie fiscus/banken*⁴⁰ van de Staatssecretaris van Financiën bevat o.a. beleidsregels met betrekking tot de toepassing van artikel 53, eerste lid, aanhef en onderdeel a, AWR en artikel 62 IW 1990 (zie ook hieronder). Hierin is aangegeven op welke wijze de inspecteur en/of

³⁸ Artikel 13, aanhef en onder a en b, Wwft.

³⁹ Artikel 17 Wwft.

⁴⁰ *Stcrt.* 2020, 62942.

ontvanger om informatie over derden verzoekt met betrekking tot bancaire activiteiten en op welke wijze de banken daaraan moeten voldoen.

Artikelen 19 en 62 van de IW 1990

Op de vorderingsgrond uit artikel 19 IW 1990, welke ook aan artikel 3:267i Wft zal worden toegevoegd, wordt hierna in paragraaf 3.2 nader ingegaan. Artikel 62 IW 1990 legt aan administratieplichtigen de verplichting op om ten behoeve van de invordering ten aanzien van derden op verzoek van de ontvanger gegevens en inlichtingen te verstrekken, dan wel boeken, bescheiden en andere gegevensdragers of de inhoud daarvan ter beschikking te stellen. Verder maakt het artikel het mogelijk om bij ministeriële regeling werkzaamheden aan te wijzen waarbij het gebruik van het BSN verplicht is en tevens aan te wijzen wie in relatie tot die werkzaamheden tot gebruik van het BSN verplicht is.

Artikel 38 Awir

Artikel 38 Awir regelt de kosteloze verstrekking aan de Belastingdienst/Toeslagen van gegevens en inlichtingen waarvan de kennisneming van belang kan zijn voor de uitvoering van de Awir. Omdat de aanspraak op of de hoogte van een tegemoetkoming mede afhankelijk kan zijn van informatie die niet binnen de Belastingdienst of de Belastingdienst/Toeslagen voorhanden is, zijn op grond van het tweede lid van artikel 38 Awir in het *Uitvoeringsbesluit Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen* lichamen, diensten, natuurlijke personen, rechtspersonen of instellingen aangewezen die uit eigen beweging bepaalde gegevens en inlichtingen moeten verstrekken die de Belastingdienst/Toeslagen nodig kan hebben in het kader van o.a. de beoordeling van de aanspraak op of de bepaling van de hoogte van een tegemoetkoming op grond van de Awir. Het zevende lid van artikel 38 Awir voorziet ook in de mogelijkheid dat banken het BSN van hun rekeninghouders gebruiken in hun eigen administratie ten behoeve van het voldoen aan de informatieverplichting.

Op de vorderingsgronden uit artikel 22 Wvha en artikel 13:3A, eerste lid, onderdeel g, Wvfgz wordt hierna in paragraaf 3.4 respectievelijk paragraaf 3.3 nader ingegaan.

3.2. Betalingsvordering Belastingdienst

Artikel 19 IW 1990 verplicht een derde om op vordering van de Belastingdienst belastingaanslagen van een belastingschuldige te betalen indien de belastingschuldige op die derde een vordering heeft of uit een reeds bestaande rechtsverhouding rechtstreeks zal verkrijgen (voor zover een en ander vatbaar is voor beslag).

Het gaat in het kader van het verwijzingsportaal om de zogeheten betalingsvordering van de Belastingdienst. In afdeling 1A van hoofdstuk 1A van de *Uitvoeringsregeling IW 1990* is de betalingsvordering nader uitgewerkt. Deze betalingsvordering en de afhandeling daarvan vindt thans per brief plaats. Vanuit banken is de wens gekomen om digitaal gegevensverkeer over de betalingsvordering tussen een individuele banken en de Belastingdienst als alternatief voor het postaal verkeer mogelijk te maken.

Met onderhavig wetsvoorstel wordt het voor de Belastingdienst mogelijk om ten behoeve van een betalingsvordering op grond van artikel 19 IW 1990

identificerende gegevens en saldo- en transactiegegevens te verkrijgen via het verwijzingsportaal bankgegevens. De Belastingdienst zal het verwijzingsportaal gebruiken voor de uitwisseling van gegevens ten behoeve van het doen van de betalingsvordering.

Indien een belastingplichtige nalatig is, kan de Belastingdienst aldus actuele saldogegevens opvragen om te bepalen of en hoe het best kan worden ingevorderd. Hierbij is de betalingsvordering waarover de Belastingdienst sinds 1 juli 2020 beschikt één van de inningsinstrumenten die gebruikt kunnen worden. De eventuele invordering zelf valt buiten het verwijzingsportaal bankgegevens.

Hiermee komt het proces er aldus uit te zien. De Belastingdienst verstrekt ter verificatie van de belastingschuldige NAW-gegevens (naam, adres en woonplaats) alsmede het burgerservicenummer (BSN) aan de betreffende bank. Het antwoord dat die bank via het portaal terugstuurt naar de Belastingdienst bevat, voor zover de belastingschuldige bekend is bij die bank, identificerende gegevens van de belastingschuldige (inclusief het BSN) en van bankproducten waarvan de Belastingplichtige (mede)rekeninghouder is. Vervolgens vraagt de Belastingdienst van één of meerdere van de geïdentificeerde bankproducten het saldo op. Met de uitwisseling van gegevens ten behoeve van de betalingsvordering kan de Belastingdienst via het verwijzingsportaal dus sneller en beter afgewogen beslag leggen op gelden van een belastingschuldige. Voorkomen wordt dat de betalingsvordering wordt ingezet in situaties waarin het actuele saldo ontoereikend is.

In lijn met het bovenstaande zal artikel 19 IW 1990 een grondslag vormen voor gebruikmaking van het verwijzingsportaal bankgegevens voor het vorderen, verzoeken en verstrekken van de in artikel 3:26i Wft bedoelde gegevens alsmede saldogegevens.

3.3. Vermiste personen onder verplichte zorg Wvvgz

Aangewezen autoriteiten kunnen reeds via het verwijzingsportaal bankgegevens van banken en andere betaaldienstverleners identificerende gegevens verkrijgen over natuurlijke personen. Onderhavig wetsvoorstel maakt het voor de politie mogelijk om – via het verwijzingsportaal bankgegevens - daarnaast identificerende gegevens te verkrijgen van banken en andere betaaldienstverleners voor het specifieke doel de verblijfplaats vast te stellen van een vermiste persoon die zich heeft onttrokken aan de tenuitvoerlegging van verplichte zorg⁴¹ op grond van de *Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg* (Wvvgz). Voor hetzelfde doel wordt met dit wetsvoorstel de OvJ de mogelijkheid gegeven bij banken met meer dan tweeënehalf miljoen rekeninghouders saldo- en transactiegegevens op te vragen.

Het gaat hier om gevallen waarin het ernstige vermoeden bestaat dat de betrokken persoon die zich aan de uitvoering van de verplichte zorg heeft onttrokken, in levensgevaar verkeert of een misdrijf als bedoeld in artikel 67, eerste lid, Sv zal plegen met een aanzienlijk risico op ernstig nadeel voor hem- of haarzelf dan wel voor een ander. Hierbij kan gedacht worden aan personen ten aanzien waarvan een zorgmachtiging of crisismaatregel geldt.

Indien een persoon die zich heeft onttrokken aan de verplichte zorg vermist is,

⁴¹ Het gaat hier om verplichte zorg in de zin van artikel 1:1, eerste lid, onderdeel t, Wvvgz.

kan de OvJ de saldo- en transactiegegevens gebruiken om te achterhalen of een vermiste persoon bijvoorbeeld zijn of haar bankpas heeft gebruikt, en zo ja, waar en wanneer, om zo de verblijfplaats van de vermiste persoon te achterhalen. Ook kan een eventueel motief voor de vermissing worden achterhaald. Via of mede aan de hand van financiële gegevens kan een vermissing sneller succesvol worden opgelost.

3.4. Aansluiting CJIB

Dit wetsvoorstel voorziet in de aansluiting van een nieuwe overheidsdeelnemer, het CJIB, op het verwijzingsportaal. In de toelichting bij het *Besluit verwijzingsportaal bankgegevens* is reeds uiteengezet dat aangesloten autoriteiten onder meer worden geselecteerd vanwege hun rol bij de aanpak en het bestrijden van financiële criminaliteit.⁴² Op basis hiervan is besloten het CJIB toe te voegen aan de groep van bevoegde autoriteiten. Het CJIB is onder meer belast met de inning van strafrechtelijke en administratieve geldelijke sancties op grond van het Wetboek van Strafvordering, het *Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid en de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften* (Wahv).⁴³ Deze bevoegdheden worden in mandaat uitgevoerd namens de Minister van Justitie en Veiligheid. In het licht van het voorgaande wordt in zowel het bestaande artikel 3:267i Wft als ook in het nieuwe artikel 3:267j Wft een grondslag opgenomen op grond waarvan het CJIB het verwijzingsportaal kan gebruiken voor het vorderen en verzoeken van identificerende gegevens en saldo-transactiegegevens als bedoeld in die artikelen.⁴⁴

De wens tot aansluiting van het CJIB op het verwijzingsportaal komt voort uit het volgende. Voor de tenuitvoerlegging van opgelegde strafrechtelijke en administratiefrechtelijke geldelijke sancties is de verificatie van de rekeninghouder een kritisch uitvoeringsproces. Op 1 januari 2020 is het opvragen van NAW-gegevens (naam, adres en woonplaats) van een rekeninghouder middels de zogenaamde NAW-service via de bancaire dienstverlener Equens stopgezet. Door het wegvallen van deze service is het CJIB aangewezen op een commerciële service voor rekeningnummerverificatie, welke service in tegenstelling tot het verwijzingsportaal bankgegevens niet honderd procent dekkend is. Aansluiting op het verwijzingsportaal is nodig voor het verkrijgen van gegevens die noodzakelijk zijn voor de tenuitvoerlegging van opgelegde strafrechtelijke geldelijke straffen en maatregelen en administratieve sancties, te weten voor rekeningnummerverificatie en saldoverificatie. Een tweede kritisch proces is de uitbetaling van het voorschot inzake het voorschotfonds aan slachtoffers in het kader van de door de rechter of OvJ opgelegde schadevergoedingsmaatregel. Ook hier dient de juistheid van het bankrekeningnummer van het slachtoffer te worden geverifieerd.

Voorwaarde voor de aansluiting van een nieuwe overheidsdeelnemer op het verwijzingsportaal is dat deze reeds beschikt over een bestaande wettelijke grondslag voor een vordering tot c.q. verzoek om gegevens van banken. De *Wet verwijzingsportaal bankgegevens* heeft namelijk geen wijzigingen aangebracht in de wetgeving die de bevoegdheden van de aangesloten autoriteiten tot het vorderen van gegevens regelt. Deze wet faciliteert enkel

⁴² *Stb.* 2020, 264, p. 8.

⁴³ Artikel 6:1:1, eerste lid, Sv (de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen en strafbeschikkingen geschiedt door Onze Minister) en artikel 6:14 Sv (mandaat), artikel 63d *Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid* resp. artikel 22 *Whav*.

⁴⁴ Voor de tenuitvoerlegging van een vonnis, arrest of strafbeschikking kan de Minister van Justitie en Veiligheid eenieder vorderen inlichtingen te verstrekken die redelijkerwijs noodzakelijk zijn voor die tenuitvoerlegging. In de praktijk wordt ook dit namens die minister uitgevoerd door het CJIB. Zie daarover paragraaf 3.1 van deze toelichting.

dat de betreffende gegevens op geautomatiseerde wijze via het verwijzingsportaal kunnen worden opgevraagd en verstrekt. Voorgaande geldt ook voor onderhavig wetsvoorstel. De aansluiting van het CJIB op het verwijzingsportaal vereist daarom de toevoeging van de bepalingen waarin de opvragingsbevoegdheid van het CJIB is neergelegd aan de opsomming in artikel 3:267i, derde lid, Wft alsook aan het nieuwe artikel 3:267j Wft. Daarmee kan het CJIB het verwijzingsportaal bankgegevens ook gebruiken voor het verzoeken, vorderen en verkrijgen van saldo- en transactiegegevens.

3.5. Uitbreiding toezichtstaak en sanctioneringsbevoegdheid DNB

DNB is reeds belast met het toezicht op de naleving van de plicht tot aansluiting op het verwijzingsportaal bankgegevens, zoals deze voortvloeit uit artikel 3:267i Wft. Daaronder vallen ook gevallen waarin een bank of andere betaaldienstverlener feitelijk wel is aangesloten op het portaal, maar niets met die aansluiting doet, en dus materieel niet is aangesloten.⁴⁵

Daar dit wetsvoorstel de doorontwikkeling van dat portaal behelst, ligt het voor de hand DNB ook te belasten met de handhaving van de naleving van de verplichting die voor bepaalde banken voortvloeit uit de voorgestelde toevoeging aan het eerste lid van artikel 3:267i Wft. Daarmee wordt voor banken met meer dan tweeënehalf miljoen rekeninghouders een verplichting in het leven geroepen om hun aansluiting op het centraal elektronisch systeem zodanig ingericht te hebben dat deze geschikt is voor het ontsluiten van saldogegevens en transactiegegevens.

Uit artikel 1:79 Wft en de daarbij behorende bijlage volgt wanneer een Wft-toezichthouder een last onder dwangsom kan opleggen en uit artikel 1:80 Wft en de daarbij behorende bijlage volgt wanneer een Wft-toezichthouder een bestuurlijke boete kan opleggen. Aangezien artikel 3:267i, eerste lid, Wft reeds is opgenomen in de bijlagen bij de artikelen 1:79 en 1:80 Wft valt de met de voorgestelde toevoeging aan het eerste lid van artikel 3:267i Wft gecreëerde verplichting voor grootbanken daar ook onder. Daarmee krijgt DNB tevens de bevoegdheid om deze sancties op te leggen bij niet-naleving van die verplichting door de grootbanken.

Om haar toezichttaak behoorlijk te kunnen vervullen, zal DNB in staat gesteld moeten worden samen te werken met en vertrouwelijke informatie te delen met de beheerder van het verwijzingsportaal, te weten de Minister van Justitie en Veiligheid (Justitiële Informatiedienst; Justid). Deze mogelijkheid wordt door middel van een wijziging van de artikelen 1:49a en 1:93h Wft bewerkstelligd.

§ 4. Gegevensbescherming

4.1. Uitbreiding gegevensverwerking verwijzingsportaal bankgegevens

Het wetsvoorstel regelt een uitbreiding van de via het huidige verwijzingsportaal bankgegevens op te vragen gegevens en een uitbreiding van de overheidsinstanties die gebruik maken van het verwijzingsportaal bankgegevens. De voorgestelde uitbreidingen zijn beschreven in paragraaf 2. In de onderhavige paragraaf wordt ingegaan op aspecten van gegevensbescherming van de voorgestelde uitbreidingen.

De voorgestelde uitbreidingen zijn:

⁴⁵ Het toezicht van DNB ziet uitdrukkelijk niet op de kwaliteit en volledigheid van individuele verstrekkingen.

Wijzigingsvoorstel	Alle op grond van de huidige wetgeving verplicht aangesloten financiële dienstverleners	Bank > 2,5 mln rekeninghouders
1. Het opvragen en leveren van aanvullende administratieve kenmerken/identificerende gegevens	x	x
2. Het opvragen en leveren van saldogegevens en transactiegegevens van betaal-, rekeningcourant- en spaarrekeningen		x
3. Het opvragen en leveren van gegevens voor het opsporen van vermiste personen	x	x
4. Het door het Openbaar Ministerie vorderen van gegevens ten behoeve van: a) Landelijk Internationaal Rechtshulp Centrum (LIRC) b) Europees Openbaar Ministerie (EOM)	x	x
5. Het toevoegen van de opvragende overheidsinstanties: a) CJIB b) Douane (ten behoeve van OLAF- vorderingen)	x	x

Tabel 1: Wijzigingsvoorstellen

Voor de voorgestelde uitbreidingen geldt dat de op te vragen gegevens persoonsgegevens zijn in de zin van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Onder een persoonsgegeven wordt verstaan: alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare persoon. Op de verwerking van persoonsgegevens is de AVG van toepassing. Omdat de voorgestelde uitbreidingen betrekking hebben op de verwerking van persoonsgegevens, wordt hierna op de toepasselijke gegevensbeschermingsregelgeving ingegaan en is de AP op grond van artikel 36, vierde lid, AVG gevraagd te adviseren over een concept van dit wetsvoorstel. Op dit advies wordt in paragraaf 4.3 ingegaan. Op de verwerking van persoonsgegevens zijn artikel 8 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, artikel 16 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en artikel 10 van de Grondwet van toepassing. Op grond van deze bepalingen bestaat het recht op bescherming van persoonsgegevens. Het recht op bescherming van persoonsgegevens is echter geen absoluut recht, onder bepaalde voorwaarden kan dit recht wordt aangetast. Dit wordt hieronder toegelicht.

De regels rond het recht op de bescherming van persoonsgegevens worden verder uitgewerkt in de AVG en in de Uitvoeringswet AVG (UAVG). Persoonsgegevens moeten op grond van deze wetgeving worden verwerkt op een wijze die ten aanzien van de betrokkene rechtmatig, behoorlijk en

transparant is. Verder mogen persoonsgegevens slechts worden verzameld voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden en mogen ze vervolgens niet verder op een met die doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt (doelbinding). Ook moet degene die verantwoordelijk is voor een verwerking bij het ontwikkelen van werkwijzen en systemen rekening houden met de gevolgen daarvan voor de bescherming van persoonsgegevens en de risico's zoveel mogelijk beperken.

4.2. Gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB/DPIA)

Ten aanzien van de voorgenomen uitbreidingen van het verwijzingsportaal bankgegevens is op grond van artikel 35, eerste lid, AVG een Data Protection Impact Assessment (DPIA, in het Nederlands aangeduid met gegevensbeschermingseffectbeoordeling) opgesteld. Aan het verwijzingsportaal bankgegevens in de huidige vorm (VB1) is eveneens een DPIA voorafgegaan.⁴⁶ Hieronder volgt op hoofdlijnen een weergave van de bevindingen van de uitgevoerde DPIA voor de voorgestelde uitbreidingen.

A. Verwerking van persoonsgegevens

Het wetsvoorstel maakt de in de vorige paragraaf weergegeven uitbreidingen mogelijk. Deze uitbreidingen zien op categorieën persoonsgegevens, verwerkingen en bevestigende overheidsinstanties.

Uitbreiding categorieën persoonsgegevens

Voorstel 1 en 2 (zie tabel 1) houden een uitbreiding in van de via het huidige verwijzingsportaal bankgegevens op te vragen/te vorderen gegevens:

- Voorstel 1 ziet op uitbreiding met een aantal aanvullende administratieve kenmerken. De identificerende gegevens, zoals bedoeld in artikel 126nc Sv bestaan uit naam, adres, woon-/vestigingsplaats, postadres, geboortedatum en geslacht (van een natuurlijk persoon), de rechtsvorm (van een rechtspersoon) en administratieve kenmerken. Voorgesteld wordt om in het *Besluit verwijzingsportaal bankgegevens* de set identificerende gegevens uit te breiden met drie administratieve kenmerken, te weten het emailadres, mobiele telefoonnummer en het IMEI-nummer.
- Voorstel 2 ziet op uitbreiding met saldo- en transactiegegevens van de klant.

Uitbreiding verwerkingen

Ten aanzien van de verwerkingen wordt voorgesteld dat gegevens gevorderd kunnen worden via het verwijzingsportaal bankgegevens:

- ten behoeve van het Landelijk Internationaal Rechtshulp Centrum (LIRC) en de regionale Internationaal Rechtshulp Centra (IRC), door vertegenwoordigers van het OM binnen de (L)IRC's (voorstel 4, tabel 1).
- ten behoeve van de vervolging van strafbare feiten die de financiële belangen van de Unie schaden, door twee binnen het OM aangestelde/benoemde gedelegeerde Europese aanklagers (voorstel 4, tabel 1).⁴⁷
- in het kader van bestuursrechtelijke onderzoeken naar fraude met EU-middelen, door de Douane en de FIOD ten behoeve van het Europees

⁴⁶ Bijlage bij de memorie van toelichting bij de *Wet verwijzingsportaal bankgegevens (Kamerstukken II 2018/19, 35238, nr.3)*.

⁴⁷ Op grond van de EOM Verordening.

Bureau voor Fraudebestrijding (Office Européen de la Lutte Antifraude; OLAF) (voorstel 5, tabel 1).⁴⁸

- ten behoeve van de toepassing van het fiscaal inningsinstrument betalingsvordering door de Belastingdienst (voorstel 2).

Uitbreiding bevoegde autoriteiten

Het CJIB wordt toegevoegd als bevoegde autoriteit als bedoeld in artikel 1 van het *Besluit verwijzingsportaal bankgegevens*. Dit betekent dat het CJIB gegevens bij banken kan opvragen via het verwijzingsportaal bankgegevens, ten behoeve van:

- de uitbetaling van het voorschot inzake het voorschotfonds aan slachtoffers in het kader van de door de rechter of de OvJ opgelegde schadevergoedingsmaatregel;
- de tenuitvoerlegging van opgelegde strafrechtelijke en administratief geldelijke sancties.

Uitbreiding verwerkingsdoelen

De voorgestelde uitbreiding van de verwerkingsdoelen betreft:

- achterhalen van de feitelijke gebruiker van een rekening (voorstel 1, tabel 1);
- oplossen van gevallen van vermiste personen (voorstel 3, tabel 1);
- uitvoering geven aan binnenkomende Europese onderzoeksbevelen in het kader van onderzoek en strafvervolgning van strafbare feiten die de financiële belangen van de Unie schaden (voorstel 4a, tabel 1).
- Ondersteunen bij het bepalen van de wijze van invordering door de Belastingdienst waarbij het toepassen van het fiscaal inningsinstrument betalingsvordering een van de wijzen is (voorstel 2, tabel 1).
- tenuitvoerlegging van opgelegde strafrechtelijke en administratieve geldelijke sancties en rekeningverificatie in het kader van de uitbetaling van het voorschot inzake het voorschotfonds aan slachtoffers (voorstel 5a, tabel 1).
- bestuursrechtelijk onderzoek naar fraude met EU-middelen (voorstel 5b, tabel 1).

B. Rechtmatigheid gegevensverwerking

Rechtsgrond

De voorgestelde uitbreiding van het verwijzingsportaal bankgegevens betekent op twee punten een aanvulling van de wettelijke grondslagen op grond waarvan gegevens kunnen worden verwerkt in het verwijzingsportaal. Zo vindt de verwerking binnen het verwijzingsportaal door het CJIB plaats op grond van artikel 6, eerste lid, onderdeel e, (de verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang die aan het CJIB is opgedragen; artikel 22 WAHV jo. artikel 63d, eerste lid, onderdeel a, van het Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid) jo. artikel 6, derde lid, AVG voor wat betreft de inning van verkeersboetes (WAHV) en uitbetaling van voorschotten op basis van het voorschotfonds aan slachtoffers. Voor de tenuitvoerlegging van opgelegde strafrechtelijke sancties en voor een effectieve inning van ontnemingsmaatregelen vindt de gegevensverwerking door het CJIB binnen het verwijzingsportaal plaats op grond van artikel 6,

⁴⁸ Artikel 7 lid 3 bis van Verordening (EU, Euratom) 2020/2223 van het Europees Parlement en Raad van 23 december 2020 tot wijziging van Verordening (EU, Euratom) nr. 883/2013 wat betreft samenwerking met het Europees Openbaar Ministerie en de doeltreffendheid van de door het Europees Bureau voor fraudebestrijding uitgevoerde onderzoeken.

eerste lid, onderdeel c, AVG (de verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op het CJIB rust) jo. artikel 39e, eerste lid, onderdeel g, Wjsg.

De verwerking van gegevens ten behoeve van OLAF vindt plaats op grond van artikel 6, eerste lid, onderdeel c, jo. artikel 6, derde lid, AVG jo. artikel 7 lid 3bis van de OLAF-verordening⁴⁹.

Bijzondere persoonsgegevens

Op grond van de artikelen 126nd, 126ud, 126zl, 126hh en 6:4:14 Sv kunnen transactiegegevens opgevraagd worden bij financiële dienstverleners. Op grond van deze artikelen mag de OvJ geen bijzondere categorieën van persoonsgegevens vorderen. Bijzondere categorieën van persoonsgegevens moeten gevorderd worden op grond van artikel 126nf Sv. De rechter-commissaris moet in dat geval de OvJ machtigen.⁵⁰ Als op grond van artikel 126nd Sv transactiegegevens worden gevorderd, kunnen deze wel bijzondere categorieën van persoonsgegevens bevatten, zonder dat de vordering daar expliciet betrekking op heeft. In dat geval mogen banken deze transactiegegevens, inclusief de daarin voorkomende bijzondere categorieën van persoonsgegeven, wel verstrekken in geval van een vordering op grond van artikel 126nd, 126ud, 126zl en 126hh Sv.⁵¹

Noodzaak

Het betalingsverkeer is in toenemende mate digitaal en het is steeds eenvoudiger om gegevens snel (online) te wijzigen. Dit maakt het voor overheidsinstanties moeilijker en in veel gevallen onmogelijk om geldstromen in kaart te brengen wanneer zij niet snel over actuele saldo- en transactiegegevens beschikken. Van dagen/weken wachten op de gevorderde saldo- en transactiegegevens zullen de overheidsinstanties de gegevens via het verwijzingsportaal bankgegevens binnen enkele minuten ontvangen. De Minister van Financiën en de Minister van Justitie en Veiligheid hebben in het Plan van aanpak witwassen toegezegd dat het verwijzingsportaal bankgegevens zal worden uitgebreid, zodat aangesloten partijen ook saldo- en transactiegegevens kunnen opvragen.⁵² Deze uitbreiding is onderdeel van een aantal aangekondigde maatregelen gericht op het vergroten en verbeteren van de informatiepositie van de opsporingsautoriteiten. Dit wordt cruciaal geacht voor het effectief opsporen en vervolgen van witwassen en onderliggende delicten.⁵³ Datzelfde geldt voor de Belastingdienst ten aanzien van haar taken op het gebied van belastingheffing en -inning en voor haar toezichttaak.

Door de set administratieve gegevens in het verwijzingsportaal uit te breiden met drie aanvullende gegevens (e-mailadres, mobiel telefoonnummer en IMEI-nummer) kunnen de opsporingsdiensten via een vervolgvraag de daadwerkelijke gebruiker achter een rekening sneller achterhalen, omdat deze gegevens via het verwijzingsportaal eerder bekend zijn.

Van een vermiste persoon die zich heeft onttrokken aan de tenuitvoerlegging

⁴⁹ Verordening (EU, Euratom) 2020/2223 van het Europees Parlement en Raad van 23 december 2020 tot wijziging van Verordening (EU, Euratom) nr. 883/2013 wat betreft samenwerking met het Europees Openbaar Ministerie en de doeltreffendheid van de door het Europees Bureau voor fraudebestrijding uitgevoerde onderzoeken.

⁵⁰ In het verwijzingsportaal bankgegevens wordt de door de OvJ getekende vordering met de bevraging meegestuurd en maakt de OvJ in zijn vordering melding van het feit dat de rechter-commissaris een machtiging heeft afgegeven (incl. de datum waarop die machtiging is afgegeven).

⁵¹ Zie memorie van toelichting bij de *Wet bevoegdheden vorderen gegevens, Kamerstukken II 2003/04, 29441, nr. 3, p. 10.*

⁵² *Kamerstukken II 2018/19, 31477, nr. 41, p. 20.*

⁵³ *Idem, p. 19.*

van verplichte zorg op grond van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) kunnen identificerende en saldo- en transactiegegevens worden opgevraagd voor het vaststellen van de verblijfplaats. Voor zowel de veiligheid van de vermiste persoon zelf als zijn omgeving is het belangrijk dat de vermiste persoon zo snel mogelijk wordt gevonden. Daarvoor is het noodzakelijk dat opsporingsdiensten snel over de genoemde actuele gegevens beschikken, hetgeen mogelijk is via het verwijzingsportaal bankgegevens.

Een deel van de doorontwikkeling van het verwijzingsportaal bankgegevens houdt verband met ontwikkelingen in Europese wet- en regelgeving op andere terreinen. Het betreft hier ontwikkelingen rondom het Europees Openbaar Minister (EOM) en het Europees Bureau voor Fraudebestrijding (Office Européen de Lutte Antifraude, OLAF). Daarnaast speelt mee dat Nederland regelmatig vanuit het buitenland rechtshulpverzoeken (LIRC/IRC) krijgt, welke met behulp van het verwijzingsportaal efficiënter opgepakt kunnen worden. Voor het EOM en het LIRC/IRC is gekozen om de vorderingen via het VB te laten verlopen omdat dit aansluit bij bestaande werkwijzen binnen het OM. Op grond van de OLAF-verordening zijn de nationale bevoegde autoriteiten verplicht het OLAF voor haar onderzoeken informatie te verstrekken die beschikbaar is via het in artikel 32bis, derde lid, van de (gewijzigde) vierde anti-witwasrichtlijn bedoelde gecentraliseerde automatische mechanismen hetgeen in Nederland het verwijzingsportaal bankgegevens is.

Proportionaliteit

Het doel van de bevragingen die via verwijzingsportaal bankgegevens worden ingediend is net als bij het huidige portaal eveneens de rechtvaardiging voor de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene. Gegevens worden immers op grond van aan de overheidsinstanties reeds toegekende wettelijke bevoegdheden opgevraagd ten behoeve van het aanpakken en bestrijden van witwassen en terrorismefinanciering en de daaraan ten grondslag liggende delicten, het opsporen en voorkomen van andere vormen van criminaliteit, het oplossen van gevallen van vermiste personen, de tenuitvoerlegging van opgelegde strafrechtelijke en administratiefrechtelijke geldelijke sancties alsmede taken op het gebied van belastingheffing en -inning en het toezicht van de Belastingdienst alsmede de uitbetaling van het voorschot inzake het voorschotfonds aan slachtoffers. Alleen het kanaal via welke de gegevens voor deze doeleinden worden opgevraagd en verstrekt is anders, namelijk via het verwijzingsportaal bankgegevens. Dit kan echter alleen als de bevragende instanties op basis van de huidige wetgeving bevoegd zijn saldo- en transactiegegevens en aanvullende identificerende gegevens op te vragen. De kwaliteit en de volledigheid van de gegevens zal met de voorgestelde doorontwikkeling van het verwijzingsportaal bankgegevens verder toenemen, waardoor de aangesloten overheidsinstanties hun werkzaamheden kunnen versnellen en daardoor beter kunnen uitvoeren doordat zij door gebruik van het verwijzingsportaal een betere informatiepositie hebben.

Om te voorkomen dat saldo- en transactiegegevens van alle rekeningen bij alle banken van één persoon worden opgevraagd via het verwijzingsportaal, kunnen saldo- en transactiegegevens alleen wordt opgevraagd op basis van een specifiek productnummer (IBAN) dat wordt opgevraagd bij één financiële dienstverlener, namelijk degene die het IBAN heeft uitgegeven.

Het kan voorkomen dat een vordering tot het verstrekken van saldo- en transactiegegevens van een opsporingsorganisatie of Openbaar Ministerie gericht aan een financiële dienstverlener betrekking heeft op een verschoningsgerechtigde. De financiële dienstverleners hebben aangegeven dat het "oormerken" van de rekeningen van een persoon met verschoningsrecht of recht op bronbescherming geen reële optie is. Gezien de aard van het verwijzingsportaal bankgegevens (automatische gegevenslevering zonder handmatige tussenkomst van de bank) en het ontbreken van een "oormerk" bij een rekening, kan het voorkomen dat er gegevens worden geleverd over een dergelijke persoon. Mocht achteraf blijken dat dit geval is, dan dient de opsporingsambtenaar deze gegevens na een daartoe strekkend bevel van de officier van justitie op grond van artikel 4 van het Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken jo artikel 126aa Sv te vernietigen.

De aanvullende administratieve kenmerken (e-mailadres, mobiel telefoonnummer en IMEI-nummer die door de betaalapp worden opgeslagen/gebruikt) worden niet standaard meegenomen in een bevraging van identificerende gegevens via het verwijzingsportaal. De vraag naar deze gegevens dient door de bevragend ambtenaar expliciet te worden aangevinkt. Een bank dient dit gegeven alleen te verstrekken als zij daarover beschikt.

Subsidiariteit

Bij de ontwikkeling van het huidige verwijzingsportaal bankgegevens (VB1) zijn destijds verschillende mogelijkheden onderzocht om een dergelijk systeem in te richten. Mede met het oog op de mogelijke inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene is destijds in het uiteindelijke ontwerp gekozen voor een koppeling tussen de vragende instantie en de financiële onderneming en niet voor een centrale opslag van de te vorderen of op te vragen gegevens. Het bestaande ontwerp (doorgeleiding van de bevragingen en antwoorden) levert ook voor de voorgestelde doorontwikkeling van het verwijzingsportaal bankgegevens de minst nadelige effecten op voor de betrokkenen. Enkel indien er een bevoegdheid is om gegevens te vragen en de verstreckende instantie over de gegevens beschikt, worden gegevens van de bank via het verwijzingsportaal bankgegevens aan de vragende instantie verstrekt.

Rechten van betrokkenen

Op grond van de voorgestelde wijzigingen verandert er ten opzichte van het huidige verwijzingsportaal bankgegevens met betrekking tot de rechten van betrokkene niets. Het beheer van het verwijzingsportaal bankgegevens wordt uitgevoerd door de Justitiële Informatiedienst, afdeling Informatiepunt Bijzondere Opsporingsonderzoeken (Justid-IBO) onder de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie en Veiligheid. Justid-IBO verwerkt in de rol van systeembeheerder de persoonsgegevens in opdracht van/namens de bevragende organisaties. Justid-IBO is verwerker in de zin van artikel 4, onderdeel 8, AVG, artikel 1, onderdeel i, Wpg en artikel 1, onderdeel I, Wjsg. Justid-IBO is alleen verwerker van gegevens namens de vragende partijen. Betrokkenen dienen een verzoek met betrekking tot het uitoefenen van hun rechten op grond van de AVG in te dienen bij de verwerkingsverantwoordelijke (overheidsinstantie of financiële dienstverlener).

C. Risico's en maatregelen

Op grond van de voorgestelde wijzigingen zijn de belangrijkste *inherent* risico's voor de betrokken cliënten van de financiële onderneming het gevolg

van ongeautoriseerde toegang tot en/of oneigenlijk gebruik van hun gegevens. Bij gevolgen van ongeautoriseerde toegang of oneigenlijk gebruik kan gedacht worden aan *hacking*, *spear phishing* of stigmatisering op basis van de (bijzondere persoonsgegevens in) de transactiegegevens of het bekend worden van een lopend opsporingsonderzoek, het bestaan van een belastingschuld/strafrechtelijke sanctie, of aan de verkoop van transactiegegevens aan criminelen.

Naast de reeds bestaande maatregelen, zoals het inrichten van het verwijzingsportaal bankgegevens als een technische voorziening met een koppelvlak in plaats van een database, zodat alleen die informatie die is opgevraagd wordt verstrekt, is in het licht van de onderkende inherente risico's een set nieuwe maatregelen geformuleerd. Het gaat hier bijvoorbeeld om maatregelen op het gebied van ICT, maar ook om maatregelen van meer procedurele aard. Door deze maatregelen worden de kans en de impact van genoemde inherente risico's gemitigeerd tot een acceptabel niveau.

Onder die maatregelen valt de maatregel dat via het verwijzingsportaal bankgegevens enkel saldo- en transactiegegevens kunnen worden opgevraagd op één productnummer (IBAN); het zal dus niet mogelijk zijn om van onbekende rekeningnummers saldo- en transactiegegevens op te vragen (bijvoorbeeld op persoon) en/of van meerdere rekeningnummers tegelijk. Daarnaast geldt, net als bij het huidige verwijzingsportaal bankgegevens het geval is, dat per bevraging op gebruikersniveau, en daarmee ook op organisatieniveau, gegevensstromen volledig van elkaar zijn gescheiden ("Chinese walls").

§ 5. Uitvoeringsgevolgen

Het wetsvoorstel is voor een uitvoeringstoets voorgelegd aan de Justitiële Informatiedienst (Justid-IBO), de politie, het OM, het CJIB, FIU-Nederland, de FIOD, de Belastingdienst en DNB. Op grond van de uitvoeringstoetsen is geconcludeerd dat het wetsvoorstel voor deze organisaties uitvoerbaar is. De uitvoeringstoetsen hebben dan ook niet geleid tot aanpassing van het wetsvoorstel. Naar verwachting is met het door DNB uitgevoerde toezicht en de handhaving van de uitbreiding van de aansluitverplichting voor banken met meer dan 2,5 mln rekeninghouders gedurende de eerste twee jaar 0,25 fte per jaar extra gemoeid (incidenteel). DNB verwacht daarna een structurele capaciteitstoename van 0,25 fte nodig te hebben voor de uitvoering van het doorlopend toezicht en de handhaving. De extra toezichtkosten hiervan worden binnen het kostenkader van DNB opgevangen en via de systematiek van de Wet bekostiging financieel toezicht 2019 aan de sector doorberekend.

De uitvoeringstoetsen hebben alleen betrekking op die onderdelen van de voorgestelde uitbreiding van het verwijzingsportaal die (mede) geregeld worden in het wetsvoorstel. De in paragraaf 2.2 onder a genoemde uitbreiding van de identificerende gegevens vindt plaats bij algemene maatregel van bestuur. Een ontwerp hiervan zal separaat voor een uitvoeringstoets worden voorgelegd aan de betrokken overheidspartijen.

§ 6. Regeldruk en financiële gevolgen

In het kader van een aanvalsplan 'minder regels, meer op straat' van de Minister van Justitie en Veiligheid met als doel om de administratieve lastendruk bij de politie terug te dringen, is in 2013 door Andersson Elffers Felix een rapport uitgebracht over de administratieve lasten bij het vorderen en verstrekken van gegevens bij en door banken. Zowel bij politie, OM als banken werden hoge administratieve lasten ervaren bij het proces van vorderen en verstrekken van bancaire gegevens. Met name het vorderen en verstrekken van saldo – en transactiegegevens kost de overheidsdiensten en de banken veel capaciteit.

Genoemd onderzoek, alsmede de intensivering van de aanpak van financieel-economische criminaliteit en de gewijzigde vierde anti-witwasrichtlijn zijn aanleiding geweest voor de *Wet verwijzingsportaal bankgegevens*, welke op 10 september 2020 in werking is getreden. Via het verwijzingsportaal bankgegevens kunnen verschillende overheidsdiensten op basis van bestaande bevoegdheden geautomatiseerd identificerende gegevens bij aangesloten banken en andere betaaldienstverleners vorderen en opvragen en kunnen deze banken en betaaldienstverleners deze gegevens geautomatiseerd verstrekken. Omdat zowel banken als overheidspartijen al in het AEF-onderzoek aangaven dat met name het vorderen en verstrekken van saldo- en transactiegegevens de meeste capaciteit kost, is in afstemming met de betrokken banken en overheidsdiensten een plan uitgewerkt om dat proces ook te automatiseren. Met het onderhavige wetsvoorstel wordt dan ook een doorontwikkeling van het verwijzingsportaal bankgegevens beoogd, zodat vorderingen en verzoeken met betrekking tot saldo- en transactiegegevens aan banken met meer dan 2,5 miljoen rekeninghouders, die momenteel al veel vorderingen en verzoeken krijgen, geautomatiseerd via het verwijzingsportaal bankgegevens kunnen worden gedaan en deze banken die gegevens geautomatiseerd kunnen verstrekken. De aangesloten banken en andere betaaldienstverleners en de overheidsdiensten kunnen bij de doorontwikkeling gebruikmaken van de aansluiting die zij al hebben op het (reeds bestaande) verwijzingsportaal bankgegevens, van de reeds ontwikkelde techniek alsmede van de opgedane kennis en ervaring.

De kosten voor de Rijksoverheid (Justid-IBO en de aangesloten overheidsinstanties) voor de voorgestelde uitbreiding van het verwijzingsportaal zijn te splitsen in incidentele kosten van de doorontwikkeling van de uitbreiding en structurele kosten (beheerskosten) van de uitbreiding. De incidentele kosten bedragen naar schatting in totaal € 1.250.000,00. De geschatte structurele kosten bedragen in totaal € 429.000,00 per jaar voor Justid-IBO, CJIB, Politie en de Belastingdienst samen.

De banken met meer dan tweeëneenhalf miljoen rekeninghouders hebben een inschatting gemaakt van de kosten en besparingen die gemoeid zijn met de doorontwikkeling van het verwijzingsportaal bankgegevens, zoals beoogd met onderhavig wetsvoorstel. Zij geven aan dat de kosten die zij moeten maken voor de doorontwikkeling van het verwijzingsportaal bankgegevens onderverdeeld kunnen worden in enerzijds de eenmalige kosten voor de realisatie van de doorontwikkeling en anderzijds de doorlopende kosten die verband houden met het beheren van de aansluiting na de realisatie van de doorontwikkeling. De geschatte realisatiekosten zullen per bank verschillen, omdat de noodzakelijke technische aanpassingen per bank zullen verschillen.

De banken schatten de gemiddelde realisatiekosten in op 655.000 euro per bank. Deze kosten bestaan hoofdzakelijk uit de inzet van IT-experts die zich zullen bezighouden met de realisatie van de doorontwikkeling en ten dele uit kosten voor IT-middelen. In totaal gaat het om naar schatting 2.620.000 euro voor de vier banken met meer dan tweeëneenhalf miljoen rekeninghouders.

De beheerkosten van de huidige aansluiting op het verwijzingsportaal bankgegevens bedragen volgens informatie van de banken op dit moment 430.000 euro per bank per jaar en bedragen in totaal naar schatting 1.7 mln euro per jaar voor de banken met meer dan tweeëneenhalf miljoen rekeninghouders. De beheerkosten zullen naar verwachting van de banken iets stijgen als gevolg van de uitbreiding. Het is nog niet mogelijk gebleken om de beheerkosten voor de met dit wetsvoorstel beoogde doorontwikkeling van het verwijzingsportaal bankgegevens afzonderlijk te berekenen, omdat de uitbreiding een integraal onderdeel zal worden van het beheer van het verwijzingsportaal bankgegevens. Ook de beheerkosten bestaan hoofdzakelijk uit de inzet van IT-experts en ten dele uit kosten voor IT-middelen.

Naast kosten zal de doorontwikkeling na de realisatie daarvan een kostenbesparing opleveren doordat de verstrekking van gegevens geautomatiseerd wordt. Bankmedewerkers die op dit moment de taak hebben om gevraagde informatie te verstrekken zullen als gevolg van automatisering deze taak niet meer hoeven uit te voeren. Het aantal hiervoor ingezette medewerkers verschilt per bank en komt uit op een gemiddelde van drie FTE per jaar per bank met meer dan tweeëneenhalf miljoen rekeninghouders.

Naast directe kosten in termen van FTE, brengt het huidige proces voor het verstrekken van gegevens ook organisatiekosten met zich mee. In totaal gaat het om een besparing van twaalf FTE per jaar voor de vier banken met meer dan tweeëneenhalf miljoen rekeninghouders tezamen met daarbovenop de organisatiekosten. Dit levert een ingeschatte kostenbesparing op van EUR 895.000,- op jaarbasis voor deze banken.

Op dit moment ontvangen de banken een tegemoetkoming voor kosten die worden gemaakt bij de handmatige verstrekking van gevraagde gegevens. De banken met meer dan tweeëneenhalf miljoen rekeninghouders geven aan dat die tegemoetkoming gemiddeld ongeveer EUR 300.000,- per bank per jaar bedraagt, en dat het overgrote deel van de bevragingen momenteel betrekking heeft op saldo- en transactiegegevens. Omdat niet is uitgesloten dat zich ook na de doorontwikkeling van het verwijzingsportaal bankgegevensgevallen zouden kunnen voordoen waarin gegevens handmatig zullen moeten worden verstrekt, zal deze tegemoetkoming vermoedelijk niet geheel komen te vervallen voor gevallen waarin het verwijzingsportaal bankgegevens ook na de doorontwikkeling niet voorziet.

§ 7. Consultatie

Het wetsvoorstel is afgestemd met de betrokken overheidsinstanties, een vertegenwoordiging van de banken en de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB).

7.1 Internetconsultatie

Dit wetsvoorstel is van 18 oktober tot en met 29 november 2021 openbaar via

internet geconsulteerd. Hierop zijn 22 reacties ontvangen, waarvan achttien openbare reacties drie niet-openbare reacties. Van de openbare reacties zijn er vijftien afkomstig van particulieren. De overige drie openbare reacties zijn van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB), de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG) en de Stichting Privacy First.

7.2 Consultatiereacties

De meeste consultatiereacties zien op de waarborgen die binnen het verwijzingsportaal bankgegevens gelden op het gebied van toegang en controle en op bestaande zorgen over de bescherming van persoonsgegevens bij het gebruik van het verwijzingsportaal bankgegevens. Naar aanleiding van de reacties die zien op waarborgen alsmede naar aanleiding van het advies van het Adviescollege toetsing regeldruk (zie paragraaf 7.3) is paragraaf 2.4 toegevoegd, waarin is toegelicht welke waarborgen er gelden voor het reeds bestaande verwijzingsportaal bankgegevens en welke waarborgen van toepassing zullen zijn op de voorgestelde uitbreiding van het verwijzingsportaal.

Op een aantal specifieke vragen en opmerking uit de reacties wordt hieronder nog ingegaan.

Effectiviteit

In meerdere reacties worden vraagtekens geplaatst bij de effectiviteit van het wetsvoorstel. Daartoe wordt in één van de reacties aangevoerd dat criminelen het opvragen van hun gegevens kunnen omzeilen via kleinere banken of andere betaaldienstverleners. In reactie hierop wordt opgemerkt dat ook de kleinere banken wettelijk verplicht zijn aangesloten op het verwijzingsportaal bankgegevens. Opsporingsinstanties kunnen zodoende al vaststellen bij welke bank iemand een rekening heeft, ook als het een kleinere bank betreft. Het wijzigingsvoorstel maakt de vordering van saldo- en transactiegegevens mogelijk, in eerste instantie bij de vier grote banken. De bedoeling is dat de andere banken later zullen volgen. Het opvragen van saldo- en transactiegegevens bij de kleinere banken blijft tot die tijd plaatsvinden op de bestaande wijze.

Waarborgen

De NVB vraagt blijvende aandacht voor controle aan de kant van de bevragende overheidsinstantie door interne procedures zo in te richten dat er voldoende waarborgen zijn (NVB). Om ervoor te zorgen dat de uitkomsten van een audit voldoende effect sorteren, verzoekt de NVB om in de Wijzigingswet mee te nemen dat de uitkomst van een audit, indien de uitkomst ervan onvoldoende is, reden kan zijn om de toegang voor een overheidsinstantie op te schorten totdat de geconstateerde tekortkoming door de betreffende instantie is opgelost. In reactie hierop wordt opgemerkt dat het verwijzingsportaal bankgegevens zo is ingericht dat het naast de genoemde waarborgen nog verschillende andere waarborgen bevat om de verwerking van persoonsgegevens te beperken, de kwaliteit van de gegevens te waarborgen en de verwerkingen te beveiligen. Deze maatregelen zijn vastgelegd bij of krachtens algemene maatregel van bestuur, in een vorderingsprotocol en een verwerkersovereenkomst en zijn onderwerp van een wettelijk verplichte periodieke audit. De uitkomst van elke audit wordt gebruikt om te bezien of de waarborgen in voldoende mate in acht worden genomen. Voor zover in

toekomstige situaties bij een bevestigende instantie sprake mocht zijn van een tekortkoming ten aanzien van het gebruik van het verwijzingsportaal bankgegevens, zal per geval worden beoordeeld hoe hiermee zal worden omgegaan, waarbij de aard van de tekortkoming en de snelheid waarmee deze kan worden opgelost een belangrijke rol spelen. Op voorhand is niet te zeggen of een tijdelijke ontzegging van de toegang tot het verwijzingsportaal bankgegevens opportuun is.

Informeren rekeninghouder

In twee reacties is opgemerkt dat het goed zou zijn als de rekeninghouder wiens saldo- en transactiegegevens zijn opgevraagd hierover wordt geïnformeerd. Vooropgesteld moet worden dat opsporingsinstanties de gegevens opvragen ten behoeve van het voorkomen en opsporen van fraude en andere vormen van criminaliteit en het opsporen van (crimineel) vermogen. Het is in het algemeen niet mogelijk dit onderzoek uit te voeren als de betrokkenen daarvan op de hoogte zijn. Daarom geldt ten aanzien van personen jegens wie bijzondere opsporingsbevoegdheden zijn ingezet dat pas mededeling wordt gedaan van de uitoefening van de bevoegdheid zodra het opsporingsonderzoek dat toelaat. Daarnaast hebben banken een plicht jegens hun cliënten om hen in algemene zin - bijvoorbeeld via een privacy statement of de algemene voorwaarden - te informeren over de wettelijke verplichting van banken om desgevraagd gegevens aan andere instanties te verstrekken. Om erachter te komen hoe zijn of haar persoonsgegevens worden verwerkt kan een betrokkene altijd bij een bank of overheidsdienst verzoeken om inzage van zijn of haar persoonsgegevens. Het belang van het opsporingsonderzoek kan zich echter verzetten tegen inzage. Hierin brengt het verwijzingsportaal bankgegevens, en ook dit wetsvoorstel, geen verandering.

Toezichthouder

In de consultatie is ook de vraag gesteld of er niet een toetsing van de werking van het verwijzingsportaal bankgegevens nodig is door een toezichthouder en vroeg men zich af of DNB daarvoor wel voldoende onafhankelijk is. In reactie hierop wordt opgemerkt dat DNB een onafhankelijke toezichthouder is op financiële instellingen, waaronder banken en andere betaaldienstverleners, waar het gaat om financieel toezicht. In die rol ziet DNB toe op de verplichting voor banken om aan te sluiten op het verwijzingsportaal bankgegevens, zoals neergelegd in de Wet op het financieel toezicht. Het wetsvoorstel brengt daarin geen wijziging aan. Op de werking van het verwijzingsportaal bankgegevens wordt tweejaarlijks een verplichte audit uitgevoerd. Gedurende de eerste vijf jaar na inwerkingtreding van het Besluit verwijzingsportaal bankgegevens vinden deze audits jaarlijks plaats. Deze verplichting geldt ook voor de met het wetsvoorstel beoogde uitbreidingen van het verwijzingsportaal bankgegevens. De Auditdienst Rijk (ADR) voert deze audit uit en maakt afspraken over het toetsingskader en criteria met die organisaties (overheid en financiële dienstverleners) die een eigen interne auditdienst hebben.

De ADR is de onafhankelijke interne auditor van de Rijksoverheid en de Audit Autoriteit in Nederland voor de Europese Commissie. De ADR maakt onderdeel uit van het ministerie van Financiën en valt direct onder de plaatsvervangend secretaris-generaal. De ADR werkt in opdracht van de ministeries.

Bescherming van persoonsgegevens

In de reactie van Privacy First alsook in een aantal andere reacties zijn opmerkingen gemaakt over de bescherming van persoonsgegevens in relatie tot de uitbreiding van het verwijzingsportaal bankgegevens en zijn zorgen daarover geuit. Hierop zal per onderwerp worden ingegaan.

Impact

Privacy First stelt in haar reactie met betrekking tot de impact van het wetsvoorstel dat de uitbreiding van de categorie persoonsgegevens naar saldo- en transactiegegevens en het volledig automatiseren van dit proces de privacy van betrokkenen schaadt. Daartoe wordt ten eerste aangevoerd dat ook het opvragen van saldo- en transactiegegevens zal leiden tot meer bevragingen dan nu, terwijl dat niet altijd noodzakelijk zal zijn. In reactie hierop wordt vermeld dat ook voor saldo- en transactiegegevens geldt dat de mogelijkheid om deze via het verwijzingsportaal bankgegevens op te vragen, mogelijk tot meer bevragingen leidt. Voor het kunnen opvragen van deze gegevens geldt echter in beginsel dat daarvoor altijd een wettelijke grondslag moet bestaan en dat er van deze wettelijke grondslag alleen gebruik kan worden gemaakt als per bevraging is voldaan aan de voorwaarden die zijn opgenomen in die wettelijke grondslag. Dat wordt met het opvragen via het verwijzingsportaal bankgegevens niet anders. Daarnaast kunnen saldo- en transactiegegevens alleen via het verwijzingsportaal bankgegevens opgevraagd worden op basis van een bekend IBAN en dus niet op als men alleen beschikt over bijvoorbeeld een naam en geboortedatum. Daarnaast gelden uiteraard de reeds bestaande waarborgen van het verwijzingsportaal bankgegevens, zoals reeds uiteengezet in paragraaf 2.4. Hierdoor wordt zoveel mogelijk voorkomen dat gegevens van personen worden opgevraagd waar men niet naar op zoek is.

Daarnaast heeft Privacy First aangevoerd dat het op automatische wijze vorderen van persoonsgegevens rechtmatig kan zijn, mits er voldaan is aan de algemene beginselen uit de AVG en passende maatregelen ter bescherming van de rechten en gerechtvaardigde belangen van de betrokkene worden genomen. Het onderhavige wetsvoorstel schiet volgens Privacy First op deze punten te kort. Met deze reactie lijkt te worden gesuggereerd dat bij het opvragen en verstrekken van persoonsgegevens via het verwijzingsportaal bankgegevens sprake is geautomatiseerde besluitvorming als bedoeld in artikel 22 AVG. Er is echter geen sprake van geautomatiseerde besluitvorming, profilering of big data verwerkingen. De bevragingen via het verwijzingsportaal bankgegevens zijn gericht op een specifieke natuurlijke persoon of rechtspersoon en een zoekopdracht zal slechts één of enkele resultaten opleveren. De zoekvraag en de uitkomsten van de zoekvraag worden opgenomen in het onderzoeksdossier, waarmee een (opsporings)ambtenaar samen met andere bronnen tot een oordeel komt. De rechtmatigheid van de zoekvraag en de uitkomsten daarvan kunnen dan ook door de rechter worden getoetst.

In een anonieme reactie wordt gesteld dat, ook al word je niet verdacht van witwassen, je gegevens wel in een database komen waar waarschijnlijk aan de hand van een algoritme dagelijks wordt bezien of er "rare gevallen" in zitten. Het verwijzingsportaal bankgegevens is echter geen database, maar een koppeling: het zoekt, op aanvraag, in individuele gevallen gegevens op in administraties van aangesloten banken en betaaldienstverleners. Het slaat de gegevens die het heeft opgezocht slechts kort op (enkele minuten) ten behoeve van de verwerking door de aangesloten overheidsinstanties. Daarna

worden de gegevens in het verwijzingsportaal bankgegevens vernietigd.

Grondslag en doelbinding

Met betrekking tot de grondslag en doelbinding van het wetsvoorstel is Privacy First van mening dat het verwijzingsportaal bankgegevens - in strijd met de doeleinden die volgen uit Richtlijn (EU) 2018/843 – gebruikt wordt voor administratieve doeleinden ten behoeve van de tenuitvoerlegging van straffen. Daarbij noemt Privacy First als voorbeeld het gebruik van het verwijzingsportaal voor de inning van verkeersboetes door het CJIB. In reactie hierop wordt opgemerkt dat Richtlijn (EU) 2018/843 niet verbiedt dat een centraal elektronisch systeem als bedoeld in artikel 32bis van die richtlijn, zoals het verwijzingsportaal bankgegevens, ook gebruikt wordt voor andere doeleinden dan genoemd in die richtlijn. Het verwijzingsportaal bankgegevens wordt dan ook niet in strijd met de richtlijn gebruikt.

Daarnaast stelt Privacy First dat voor het rechtmatig verwerken van persoonsgegevens ingevolge de AVG vereist is dat sprake is van een specifieke grondslag. De ruime bevoegdheden die toegekend worden door het verwijzingsportaal bankgegevens maken volgens Privacy First dat daar geen sprake van is. Als voorbeeld noemt Privacy First dat een algemene bevoegdheid van de Belastingdienst om informatie over belastingplichtigen bij derden op te vragen geen specifieke grondslag is om zeer privacygevoelige informatie zoals saldo- en transactiegegevens op te vragen. Ten aanzien hiervan wordt opgemerkt dat alle bevestigingen die plaats vinden via het verwijzingsportaal bankgegevens, gebaseerd zijn op een reeds bestaande wettelijke grondslag. De wijze van bevestigen van de gegevens (via het verwijzingsportaal bankgegevens) brengt daarin geen verandering.

Noodzaak

Privacy First is van mening dat het uitbreiden van de Wet verwijzingsportaal bankgegevens een opvallende keuze is. Zij baseert zich daarbij op de MvT bij de Wet verwijzingsportaal bankgegevens, waarin staat dat het verstrekken van gegevens over het gebruik van financiële producten, waaronder informatie over transactiegegevens en saldogegevens, niet onder het verwijzingsportaal bankgegevens valt. Het is volgens Privacy First onduidelijk waarom nu de noodzaak bestaat om saldo- en transactiegegevens te vorderen, terwijl twee jaar geleden de informatie over financiële producten bewust buiten de reikwijdte van de wet is gelaten. In reactie hierop wordt opgemerkt dat hetgeen in de MvT bij de Wet verwijzingsportaal bankgegevens staat over gegevens betreffende het gebruik van financiële producten, waaronder saldo- en transactiegegevens, alleen ziet op hetgeen in die wet is geregeld en niet op toekomstige wetsvoorstellen. De minister van Financiën en de minister van Justitie en Veiligheid hebben in het Plan van aanpak witwassen d.d. 30 juni 2019 aan de Tweede Kamer toegezegd dat het verwijzingsportaal bankgegevens zal worden uitgebreid, zodat aangesloten partijen ook saldo- en transactiegegevens kunnen opvragen. De noodzaak voor deze uitbreiding bestond toen al. De reden waarom dit destijds niet is meegenomen in de Wet verwijzingsportaal bankgegevens is gelegen in het feit dat toen reeds werd voorzien dat de technische implementatie van deze uitbreiding meer tijd zou vergen dan de implementatie van hetgeen artikel 32bis van Richtlijn (EU) 2018/843 vereiste. Om de implementatiedatum voor die richtlijn bepaling niet onnodig in gevaar te brengen, is er destijds voor gekozen om de uitbreiding met saldo- en transactiegegevens op een later moment voor te bereiden.

Verder ontbreekt volgens Privacy First de noodzaak voor de uitbreiding van de bevoegdheid voor overheidsinstanties, in dit geval het CJIB. Het is Privacy First onduidelijk waarom het noodzakelijk is om inzicht te krijgen in saldo- en transactiegegevens voor de inning van boetes. Hierop wordt opgemerkt dat voor een effectieve inning van ontnemingsmaatregelen het CJIB identificerende gegevens en saldogegevens nodig heeft van de betrokkene, welke gegevens het CJIB moet kunnen opvragen bij banken. De wettelijke grondslagen voor het kunnen opvragen van deze gegevens zijn artikel 63d Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Toegang

In meerdere reacties zijn zorgen geuit over het op laagdrempelige wijze toegankelijk maken van privégegevens via het verwijzingsportaal bankgegevens. In reactie hierop wordt aangegeven dat toegang tot het verwijzingsportaal bankgegevens beperkt is tot met name genoemde functionarissen. Alleen zij zijn geautoriseerd om toegang te hebben tot het verwijzingsportaal bankgegevens. Verwezen wordt naar hetgeen eerder in deze paragraaf is opgemerkt over autorisatie van functionarissen. In de audit wordt gecontroleerd of ook alleen geautoriseerde functionarissen toegang hebben gehad tot het portaal.

Privacy First maakt zich voorts zorgen over de risico's van ongeautoriseerde toegang of oneigenlijk gebruik van gegevens. Het gebruikersprotocol, dat voorziet in een verklaring van de betreffende opsporingsambtenaar dat hij zich aan de regels houdt, is volgens Privacy First onvoldoende in het licht van de ernst van de risico's. Gesteld wordt dat een jaarlijks verslag en eenmaal in de twee jaar een audit onvoldoende is, gelet op de verwachte toename in aantal bevestigingen, en ook dat dit geen ongeautoriseerde toegang voorkomt. Daarbij stelt Privacy First dat uit jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie volgt dat in geval van toegang tot persoonsgegevens die een zeer gedetailleerd beeld van een burger kunnen opleveren, een toetsing door een onafhankelijke instantie moet plaatsvinden. Privacy First is benieuwd hoe dit vereiste bij het verwijzingsportaal bankgegevens vormgegeven wordt. In reactie hierop wordt opgemerkt dat het klopt dat de toegang tot het verwijzingsportaal bankgegevens pas achteraf wordt gecontroleerd, namelijk via een audit (eenmaal in de twee jaar). Met Privacy First ben ik van mening dat enkel het uitvoeren van een audit niet voldoende is om ongeautoriseerde toegang of ongerechtvaardigd gebruik van het verwijzingsportaal bankgegevens te waarborgen. Om die reden is voorzien in meerdere waarborgen, die in het algemeen deel en hierboven zijn beschreven. Al deze elementen tezamen waarborgen, in samenhang bezien met het jaarlijkse verslag en de periodieke audit, in voldoende mate de rechtmatige en juiste werking van het verwijzingsportaal bankgegevens. Daarnaast ziet de AP toe op de naleving van de AVG en de Wpg bij het verwerken van persoonsgegevens die worden opgevraagd via het verwijzingsportaal bankgegevens. De AP kan zo nodig handhavend optreden als sprake is van onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens. Op grond van het Prokuratuur-arrest, waarnaar wordt verwezen, moet onafhankelijke toetsing plaatsvinden voorafgaand aan toegang tot verkeers- en locatiegegevens. Vorderingen via het verwijzingsportaal bankgegevens hebben geen betrekking op dergelijke gegevens.

Stigmatisering

Privacy First vraagt zich af hoe de juistheid van de gegevens gewaarborgd wordt, hetgeen ingevolge artikel 5 AVG een belangrijke voorwaarde is, nu vorderingen niet meer op individuele basis verlopen, maar op automatische wijze. In reactie hierop wordt opgemerkt dat de verwerkingsverantwoordelijke verantwoordelijk is voor de juistheid van de gegevens die zij verstrekt. In dit geval is dat de bank of andere betaaldienstverlener. Het verwijzingsportaal bankgegevens is slechts doorgeefluik.

Function creep

Verder wijst Privacy First op het gevaar van function creep, omdat geen limitatieve opsomming van identificerende gegevens en verwerkingsdoelen in de wet zijn opgenomen. Ook maakt Privacy First zich zorgen over verdere uitbreiding van de wet in de toekomst ten behoeve van doeleinden waarvoor de oorspronkelijke richtlijn niet bedoeld is. In reactie hierop wordt opgemerkt dat in artikel 2 van het Besluit verwijzingsportaal bankgegevens een limitatieve lijst is opgenomen van identificerende gegevens die via het verwijzingsportaal bankgegevens kunnen worden opgevraagd en verstrekt. Dit besluit zal als gevolg van het wetsvoorstel nog worden aangepast. De doelen waarvoor deze gegevens mogen worden opgevraagd zijn te vinden in de wettelijke bepalingen, genoemd in artikel 3:267i, derde lid, Wft, op grond waarvan deze gegevens kunnen worden opgevraagd. In het wetsvoorstel worden deze wettelijke grondslagen uitgebreid. Er mogen geen andere gegevens worden opgevraagd en verstrekt dan opgesomd in de wet en het besluit. Ook mogen deze gegevens niet voor andere doelen worden opgevraagd en verstrekt dan genoemd in de in de wet opgenomen grondslagen.

DPIA

In een aantal reacties is gevraagd om de uitgevoerde gegevensbeschermingseffectbeoordeling (DPIA) openbaar te maken. Deze wordt bij de aanbidding van het wetsvoorstel aan de Tweede Kamer als bijlage bij deze memorie van toelichting gevoegd. Daarin staat in detail beschreven hoe aan de regels op het gebied van gegevensbescherming wordt voldaan.

Aansluiting gerechtsdeurwaarders op verwijzingsportaal bankgegevens

De Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG) verzoekt om de gerechtsdeurwaarder op te nemen als bevoegde autoriteit als bedoeld in artikel 1 van het Besluit verwijzingsportaal bankgegevens. In reactie hierop is van belang dat de AP in haar advies van 10 februari 2022 heeft geadviseerd om criteria in de wet op te nemen voor onder meer bevoegde autoriteiten die gegevens via het verwijzingsportaal bankgegevens kunnen opvragen. Het bepalen van deze criteria vraagt om een brede beleidsvisie op het geautomatiseerd opvragen van gegevens bij financiële instellingen, die verder gaat dan het opvragen van gegevens voor de bestaande doelen door aangewezen overheidsinstanties. Het verzoek van de KBvG zal bij de totstandkoming van deze visie worden betrokken.

7.3 Advies Adviescollege toetsing regeldruk

Op 25 januari 2022 is advies over het wetsvoorstel gevraagd aan het Adviescollege toetsing regeldruk. Het adviescollege heeft op 17 februari advies uitgebracht. Ten aanzien van nut en noodzaak van de voorgestelde uitbreiding van het verwijzingsportaal bankgegevens adviseert het college om toe te

lichten welke waarborgen zijn getroffen voor het rechtmatig gebruik van het verwijzingsportaal. Verder adviseert het college om inzichtelijk te maken of en in hoeverre de uitbreiding van het verwijzingsportaal, de aansluitingen erop en het gebruik ervan, bijdragen aan het verwezenlijken van de vijf subdoelen. Mede naar aanleiding hiervan is paragraaf 2.4 toegevoegd, waarin is toegelicht welke waarborgen er gelden voor het reeds bestaande verwijzingsportaal bankgegevens en welke waarborgen van toepassing zullen zijn op de voorgestelde uitbreiding van het verwijzingsportaal. Verder is in paragraaf 2.3 de noodzaak van de voorgestelde uitbreidingen van het verwijzingsportaal nader onderbouwd in het licht van de daarmee beoogde doelen. Op het punt van de werkbaarheid adviseert het college om een reële overgangstermijn in acht te nemen bij de uitbreiding van het verwijzingsportaal. In reactie hierop wordt opgemerkt dat het wetsvoorstel voorziet in een inwerkingtredingsbepaling die de mogelijkheid biedt om hiermee rekening te houden. Daarnaast vindt de doorontwikkeling van het verwijzingsportaal plaats in nauwe samenwerking met de aangesloten banken en andere betaaldienstverleners. Er bestaat daarom in dit geval geen aanleiding om een overgangstermijn op te nemen in het wetsvoorstel.

7.4 Advies Autoriteit Persoonsgegevens

Op 27 oktober 2021 is advies over het wetsvoorstel gevraagd aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) op grond van artikel 36, vierde lid, AVG. De AP heeft op 10 februari 2022 advies uitgebracht. De AP adviseert om duidelijke criteria in de wet op te nemen, zowel voor de vraag welke persoonsgegevens mogen worden opgevraagd, als voor de vraag wie een bevoegde autoriteit daarvoor kan zijn, en deze te onderbouwen in de toelichting. Daarnaast adviseert de AP om alle voorgestelde uitbreidingen te toetsen aan deze criteria en ze te schrappen wanneer ze daarmee niet overeenkomen. Dit geldt met name voor de aansluiting van het CJIB en het opvragen van gegevens om de verblijfplaats van een vermiste persoon vast te stellen. Verder adviseert de AP om een evaluatiebepaling in de wet op te nemen met betrekking tot de werking van de criteria en de risico's voor de bescherming van persoonsgegevens.

Naar aanleiding van het advies van de AP wordt opgemerkt dat de huidige beleidsvisie op het verwijzingsportaal bankgegevens uitgaat van aansluiting van overheidspartijen die 1) een rol hebben bij de aanpak en het bestrijden van witwassen en terrorismefinanciering en de daaraan ten grondslag liggende delicten zoals corruptie en fiscale misdrijven waaronder belastingontduiking en -fraude of 2) een taak hebben op het gebied van belastingheffing en -inning, en de uitbetaling of terugbetaling van toeslagen. Dit is ook het uitgangspunt voor de in het wetsvoorstel voorgestelde uitbreidingen. Naar aanleiding van het advies van het Adviescollege toetsing regeldruk is in paragraaf 2.3 de noodzaak van de voorgestelde uitbreidingen van het verwijzingsportaal nader onderbouwd in het licht van de daarmee beoogde doelen. Hierbij is onder meer een nadere onderbouwing gegeven van de noodzaak van de aansluiting van het CJIB en de uitbreiding voor het vaststellen van de verblijfplaats van vermiste personen in relatie tot het eerstgenoemde doel.

Het verder afbakenen van het gebruik van het verwijzingsportaal bankgegevens door het vaststellen van wettelijke criteria, zoals de AP adviseert, vraagt echter om een bredere beleidsvisie op het geautomatiseerd opvragen van gegevens bij financiële instellingen, die verder gaat dan het

opvragen van gegevens voor de bestaande doelen door aangewezen overheidsinstanties bij aangewezen financiële instellingen. Een dergelijke beleidsvisie zal worden ontwikkeld teneinde de toekomstige doorontwikkeling van het verwijzingsportaal te kunnen afbakenen.

Op grond van artikel 5 van het Besluit verwijzingsportaal bankgegevens vindt tweejaarlijks een audit plaats naar de verwerking van het verwijzingsportaal en de kwaliteit van de vorderingen, verzoeken en verstrekking van gegevens via het verwijzingsportaal. Naar aanleiding van het advies zal artikel 5 van het Besluit verwijzingsportaal bankgegevens worden aangepast in de zin dat ook de criteria voor het opvragen van persoonsgegevens via het portaal en de daarmee gepaard gaande risico's voor de bescherming van persoonsgegevens bij de audit worden betrokken. Bevindingen uit actuele andere audits en onderzoeken betreffende de naleving van wettelijke voorschriften inzake de bescherming van persoonsgegevens door bij het verwijzingsportaal aangesloten partijen (bijvoorbeeld naleving Wpg, Wjsg, AVG) zullen worden betrokken bij de audits van het verwijzingsportaal bankgegevens. Bij de opvolging van de bevindingen uit de audits van het verwijzingsportaal bankgegevens inzake de bescherming van persoonsgegevens zal gekeken worden of maatregelen moeten worden getroffen specifiek in het kader van het verwijzingsportaal bankgegevens of in de kaders waarin andere relevante audits en onderzoeken zijn uitgevoerd.

Verder adviseert de AP om in de toelichting aan te sluiten op artikel 22 Wahv, door daarin te beperken dat het CJIB zal worden aangesloten op het verwijzingsportaal bankgegevens ten behoeve van de inning van de betreffende administratieve sancties en administratiekosten. In reactie hierop wordt opgemerkt dat de AP dit advies lijkt te baseren op de reikwijdte van de vorderingsgrondslag van artikel 22 Wahv, die betrekking heeft op de inning van administratieve sancties. Aansluiting van het CJIB op het verwijzingsportaal bankgegevens heeft, als schakel in de aanpak en het bestrijden van financiële criminaliteit, daarnaast ook betrekking op de inning van strafrechtelijke geldelijke straffen en de tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen. De rechtsgrondslagen voor het vorderen van gegevens ten behoeve van deze taken wordt gevormd door de artikelen 6:1:9, 6:4:12 en 6:4:14 van het Wetboek van Strafvordering.

De AP adviseert voorts om de toelichting aan te sluiten op artikel 13:3a, eerste lid, onder g, Wvggz, door daarin te beperken dat de officier van justitie gegevens via het verwijzingsportaal bankgegevens kan opvragen ten behoeve van de vaststelling van de verblijfplaats van degene die zich aan de uitvoering van de verplichte zorg heeft onttrokken. In reactie hierop wordt opgemerkt dat de vordering van een officier van justitie betrekking kan hebben op alle vermiste personen die in een accommodatie in de zin van de Wvggz verblijven. Dit kunnen in een voorkomend geval ook personen zijn die ter beschikking zijn gesteld aan de Staat (TBS'ers).

ARTIKELSGEWIJS

Artikel I

A

DNB is belast met het toezicht en de handhaving in het kader van de nakoming van verplichtingen die banken en betaaldienstverleners hebben in het kader van het verwijzingsportaal bankgegevens. Om die taken goed te kunnen uitoefenen, is het van belang dat DNB en de Minister van Justitie en Veiligheid, als verantwoordelijke voor Justid, samenwerken. Daartoe verplicht artikel 1:49a Wft. In lijn met de doorontwikkeling van het verwijzingsportaal bankgegevens, wordt deze samenwerkingsplicht met onderhavig wetsvoorstel uitgebreid.

B

Op grond van artikel 1:93h kan DNB ten behoeve van haar toezicht op de naleving en de handhaving van de nakoming van de verplichtingen die banken en andere betaaldienstverleners op grond van artikel 3:267i Wft hebben in het kader van het verwijzingsportaal bankgegevens, toezichtvertrouwelijke gegevens delen met de beheerder van dat portaal, Justid. Onderhavige wijziging ziet erop deze reeds bestaande mogelijkheid ook toe te staan in het kader van het nieuwe artikel 3:267j Wft.

C

Omdat artikel 3:267i, eerste lid, Wft spreekt van "uiteindelijk belanghebbende" maar de Wft geen definitie van dit begrip bevat, wordt in het tweede lid van genoemd artikel verwezen naar de definitie van "uiteindelijk belanghebbende" in artikel 1, eerste lid, Wwft. Hierin wordt "uiteindelijk belanghebbende" gedefinieerd als: natuurlijke persoon die de uiteindelijke eigenaar is van of zeggenschap heeft over een cliënt, dan wel de natuurlijke persoon voor wiens rekening een transactie of activiteit wordt verricht". In artikel 3 van het *Uitvoeringsbesluit Wwft 2018* worden, op grond van artikel 1, derde lid, Wwft, categorieën natuurlijke personen aangewezen die in elk geval moeten worden aangemerkt als uiteindelijk belanghebbenden.

Met de toevoeging van de laatste zin aan het eerste lid van artikel 3:267i wordt voor banken met meer dan tweeëneenhalf miljoen rekeninghouders een verplichting in het leven geroepen om hun aansluiting op het centraal elektronisch systeem zodanig ingericht te hebben dat dit geschikt is voor het ontsluiten van saldogegevens en transactiegegevens.

De omvang van de bevoegdheid om via het portaal te vorderen of te verzoeken en de omvang van de verplichting om aan die vordering of dat verzoek te voldoen, worden bepaald door de in het derde lid genoemde grondslagen. Onderhavig wetsvoorstel voegt aan onderdeel a artikel 6:1:9 Sv toe. Dit artikel is reeds in paragraaf 3.1 van deze memorie van toelichting toegelicht. Ook wordt aan onderdeel e artikel 19 IW 1990 toegevoegd; zie hierover nader paragraaf 3.2. Daarnaast worden aan het derde lid twee nieuwe onderdelen toegevoegd, en daarmee grondslagen voor het bij banken en andere betaaldienstverleners vorderen van identificerende gegevens en gegevens over de uiteindelijk belanghebbende en de openings- en sluitingsdatum van een

rekening of kluis als bedoeld in het eerste lid. Het betreft allereerst artikel 22 Wahv. Zoals nader uiteengezet in paragraaf 3.4 wordt het CJIB toegevoegd aan de groep van bevoegde autoriteiten die via het verwijzingsportaal informatie kunnen vorderen. Met de toevoeging van artikel 22 Wahv en de artikelen 6:1:9, 6:4:12 en 6:4:14 Sv krijgt deze partij de daarvoor benodigde wettelijke grondslag. Daarnaast wordt met het nieuwe onderdeel h voorzien in een wettelijke grondslag (artikel 13:3A, eerste lid, onderdeel g, Wvvgz) voor het vorderen van identificerende gegevens ten behoeve van de vaststelling van de verblijfplaats van een vermiste persoon die zich heeft onttrokken aan tenuitvoerlegging van verplichte zorg. Zie hierover nader paragraaf 3.3.

D

Eerste lid, aangesloten banken

Het nieuwe artikel 3:267j Wft regelt het gebruik van het verwijzingsportaal bankgegevens ten behoeve van het vorderen, verzoeken en verstrekken van saldo- en/of transactiegegevens van betaalrekeningen (met inbegrip van de daaraan verbonden betaalfaciliteiten)⁵⁴ en spaarrekeningen (met inbegrip van de daaraan verboden spaarfaciliteiten). Daartoe verplicht het eerste lid banken met meer dan tweeëneenhalf miljoen rekeninghouders om aangesloten te zijn op het verwijzingsportaal. In de praktijk gaat het hier om de vier grootste Nederlandse banken, ING, ABN AMRO, Rabobank en Volksbank. Voor deze beperkte groep is gekozen omdat deze vier banken samen een groot deel van alle rekeninghouders in Nederland hebben. Het aansluiten op het verwijzingsportaal bankgegevens brengt ook voor de aangesloten partijen kosten met zich mee. Omdat deze banken samen een groot deel van alle rekeninghouders hebben, worden in de praktijk verreweg de meeste vorderingen en verzoeken bij deze vier banken gedaan en kan een efficiëncyslag gemaakt worden. Bij de overige banken is daarvan (nog) geen sprake gezien de kleinere aantallen vorderingen en verzoeken om saldo- en transactiegegevens die bij hen worden ingediend ten opzichte van de kosten die gemoeid zouden zijn met aansluiting van deze partijen op het verwijzingsportaal ten behoeve van voldoening van die vorderingen en verzoeken.

Tweede lid, vorderingsgrondslagen

De in het eerste lid omschreven aangesloten banken dienen saldogegevens of transactiegegevens te verstrekken als zij een vordering of verzoek krijgen op grond van één of meerdere van de in het tweede lid genoemde grondslagen. De omvang van de bevoegdheid om via het portaal te vorderen of te verzoeken en de omvang van de verplichting om aan die vordering of dat verzoek te voldoen, worden bepaald door die wetgeving en de daarop gebaseerde bepalingen. De aangesloten banken met meer dan tweeëneenhalf miljoen rekeninghouders verstrekken dus alleen via het verwijzingsportaal bankgegevens die saldo- en transactiegegevens die zij op grond van de (reeds bestaande) wetgeving moeten verstrekken. In het algemene deel van deze memorie van toelichting (paragraaf 3) is reeds ingegaan op de verschillende grondslagen voor vorderingen of verzoeken via het verwijzingsportaal bankgegevens.

Derde lid, historische gegevens

Wanneer een bank via het verwijzingsportaal bankgegevens verzocht wordt

⁵⁴ Inclusief rekening-courant.

bepaalde saldo- en transactiegegevens te verstrekken, kan dat verzoek zien op saldo- en transactiegegevens van maximaal vijf jaar oud. Deze bank moet dus in staat zijn om via het portaal saldo- en transactiegegevens van vijf jaar terug te verstrekken. Hiervoor is gekozen omdat de meeste vorderingen en verzoeken betrekking hebben op gegevens die niet ouder zijn dan vijf jaar. Indien de vordering ziet op saldo- en transactiegegevens van meer dan vijf jaar oud dan mag de bank deze ook via het verwijzingsportaal bankgegevens verstrekken maar dat hoeft niet. Hiervoor is gekozen omdat er gevallen kunnen zijn waarin ook het aanleveren van oude gegevens via het portaal efficiënter is dan via het huidige handmatige proces.

Vierde lid, saldo- en transactiegegevens

In het vierde lid van artikel 3:267j is bepaald dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur wordt bepaald wat onder saldo- en transactiegegevens moet worden verstaan. Deze nadere uitwerking zal plaatsvinden in het *Besluit verwijzingsportaal bankgegevens*. Gedacht moet worden aan het actuele saldo dat op een bepaalde rekening staat of transactiegegevens en het begin- en eindsaldo van een bepaalde rekening over een specifieke periode.

Overigens ziet het vierde lid van artikel 3:267i, en daarmee het Besluit verwijzingsportaal bankgegevens, ook op verstrekkingen op basis van het nieuwe artikel 3:267j.

Artikel II

Dit artikel regelt de inwerkingtreding. Daarin wordt voorzien dat bij koninklijk besluit het tijdstip van inwerkingtreding voor verschillende artikelen of onderdelen van de wet verschillend kan worden vastgesteld. Beoogd wordt het wetsvoorstel medio 2023 in werking te laten treden.

De Minister van Financiën,